

LUND UNIVERSITY

Underlagsrapport till fördjupad Kulturstrategi för Malmö 2014 - 2020

Lyrevik, Anna

2014

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Lyrevik, A. (2014). *Underlagsrapport till fördjupad Kulturstrategi för Malmö 2014 - 2020.*

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Underlagsrapport till fördjupad Kulturstrategi för Malmö 2014 – 2020

Upprättad
Datum: 2014-03-23
Version: 1.0
Ansvarig: Anna Lyrevik
Förvaltning: Kulturförvaltningen
Enhet: Kulturkansliet

Innehållsförteckning

Inledning.....	3
Bakgrund.....	3
Arbetsprocesser och dokumentation.....	6
Omvärld och nuläge.....	11
Hållbar samhällsutveckling	
Kulturella dimensioner av hållbarhet	
Kulturpolitiken	
Malmös befolkning och sammanhang	
Malmös kulturliv	
Innehållet i de tematiska dialogerna	
Innehållet i konstområdesdialogerna	
Ungas röster	
Avslutande kommentarer.....	36
Bilaga - FN:s kulturella rättigheter.....	38
Referenser.....	39

Omslagsbilden är tagen av Ewa Levau.

Inledning

I december 2013 antog kulturnämnden den första övergripande kulturstrategin för hela Malmö stad hittills. Efter en remissrunda våren 2014 sänds den till kommunfullmäktige för behandling och beslut. Utöver den övergripande strategin ska en fördjupad strategi för kulturnämndens ansvarsområde tas fram, att beslutas efter och i linje med den övergripande strategin.

Syftet med innevarande underlagsrapport är att redovisa bakgrunden till varför kulturstrategin tagits fram, det arbete som pågått sedan våren 2012 och de slutsatser som dragits. Rapporten sätter kulturnämndens strategi i ett sammanhang. Samtidigt tar den en dokumentation av arbetet med både den övergripande och den fördjupade strategin.

Bakgrund

Sedan kulturnämnden bildades 1996 har två övergripande program för kulturen i Malmö antagits: *Kulturpolitiskt program 1996-1998*¹ och *Visioner, huvudmål, ledstjärnor och verksamhetsidé för Kulturen i Malmö*². Styrdokumentet från 2005 var kortfattat och sammanhanget det togs fram utifrån beskrevs inte formellt. Denna gång har ambitionen varit att tydligare placera in kulturstrategin i ett större sammanhang och förankra arbetet i Malmö stad.

Inför den första fördelningen av statligt stöd inom kultursamverkansmodellen³, antogs en plan för Malmökulturen 2011-2012 som förhandlingsunderlag till Kultur Skåne. Samtidigt gavs förvaltningen i uppdrag att tydliggöra de lokala ambitionerna på kulturområdet i en flerårig plan. Dels för att utgöra underlag för kommande kultursamverkansprocesser, dels för att stödja och tydliggöra kulturnämndens prioriteringar i förhållande till övriga verksamheter inom Malmö stad. Nämnden slog fast att arbetsprocessen skulle präglas av öppenhet, deltagande och dialog med såväl det breda kulturlivet som Malmös medborgare. Arbetet med strategin kom igång på allvar våren 2012 och ramarna för arbetet antogs i kulturnämnden 2012-06-14. Då fastslogs också ambitionen att strategin skulle beslutas i kommunfullmäktige.

Vad styr verksamheten idag?

Kulturnämndens uppdrag är att företräda och ha det samlade ansvaret för kommunens kulturverksamhet, främja samordning och utveckling inom kulturområdet samt bidra till kulturutbyte och samverkan på regional nivå. Kulturnämnden ansvarar för medelsfördelning inom det samlade kulturområdet, förutom till kulturbolagen⁴ som är inordnade direkt under kommunstyrelsen. Verksamheten är sedan 2012 organiserad i sex institutioner – Malmö Konsthall, Malmö Museer, Malmö Stadsbibliotek, Malmö Konstmuseum, Malmö Stadsarkiv och Malmö Kulturskola⁵ – samt förvaltningens stabsfunktion kulturkansliet som inkluderar enheterna Kulturstödet, Sommarscen Malmö och Kultur för barn och unga. I kommunfullmäktiges 27 mål finns 2013 inte något mål som enskilt gäller kulturområdet⁶.

I **kulturnämndens nuvarande mål** slås fast att kulturen i Malmö ska

¹ beslutades 1996-08-30.

² beslutades 2005-02-24.

³ det nya (2010) fördelningssystemet för statligt stöd till regionala kulturverksamheter.

⁴ Malmö Stadsteater och Malmö Symfoniorkester.

⁵ I reglementet från kommunfullmäktige saknas särskilda skrivningar om ansvaret för Stadsarkivet och Kulturskolan.

⁶ Mål 15 respektive 16 är de som närmast berör kulturverksamhet: "Malmös barn och ungdomar ska ha tillgång till meningsfull fritid" samt "I Malmö ska flickor och pojkar kunna delta i fritidsverksamheterna på lika villkor".

- väcka nyfikenhet, glädje och engagemang
- utmana till nya upplevelser och oväntade möten
- stimulera till bildning och ge lust till eget skapande
- inspirera till samverkan och utbyten
- skapa förståelse och sammanhang

genom ett kvalitativt, brett och rikt kulturutbud tillgängligt för alla människor.

Huvudmålet för kulturen i Malmö är att genom ett breddat och fördjupat kulturutbud med hög kvalitet få allt fler med olika förutsättningar att med lust, delaktighet och stort engagemang i större omfattning uppleva och utöva kultur. Kulturen skall genom sin starka attraktionskraft utgöra en väsentlig lokaliseringsfaktor för Malmö. Genom konsten, bildningen, skapandet och bevarandet ska förutsättningar för ett kulturellt rikt liv med hög livskvalitet skapas.

Kulturnämndens nuvarande mål ersätts av den fördjupade kulturstrategin.

Enligt **de nationella kulturpolitiska målen** ska kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjligheter till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur

Enligt **de regionala kulturpolitiska målen** ska Region Skånes kulturpolitik bidra till ett dynamiskt, öppet och demokratiskt samhälle präglad av humanistiska värderingar, bred medborgardialog och intresse för gårdagens, dagens och morgondagens mångfald av uttryck. Den ska ge identitet och hemhörighet samt skapa social gemenskap. Kulturen ska upplevas som en kraft som bidrar till individens och samhällets utveckling och välfärd.

Konstnärens och det konstnärliga uttryckets frihet ska värnas och stödjas också när det utmanar och provocerar rådande normer. Kulturinstitutionernas professionella integritet är en förutsättning för en dynamisk utveckling av hela kultursektorn. Den skånska kulturella mångfalden ska bejakas och ge avtryck i Öresundsregionen, nationellt och internationellt. Kulturen ska vara livskraftig i alla delar av Skåne och bidra till att ge människor ett gott liv oavsett ålder, genus, etnicitet och intressen. Eget skapande ska uppmuntras. Kulturen som näring ska stimuleras. Kulturen ska genom insikten om dess betydelse vara ett högt prioriterat politikområde i Skånes 33 kommuner och i Region Skåne.

Utgångspunkter för kulturstrategin

I beslutet om ramar för arbetet med kulturstrategin antog nämnden bland annat ett antal utgångspunkter⁷:

- Utgöra en långsiktig kulturpolitisk plattform

⁷ Även arbetsmetoder, organisation, tematik, tidplan och budget antogs.

- Ska tas fram i samråd med kulturlivet, malmöborna och staden som organisation, det vill säga lyssnas av och förankras brett; processen är lika viktig som slutresultatet
- Beställs av och beslutas i kommunfullmäktige
- Remissförfarande - för förankring och framtida gemensamt engagemang för genomförandet

Kulturstrategin skulle också se till att:

- Flytta fram kulturens positioner i organisationen Malmö stad
- Synliggöra och profilera kulturen i Malmö i omvärlden
- Kulturen blir en naturlig och viktig del av alla malmöbors liv
- Utveckla Malmö med hjälp av kulturen
- Debatten om kulturen blir en självklar del av det offentliga samtalet i staden
- Malmö är ett självklart regionalt kulturnav
- Kulturen blir en självklar del av berättelsen om Malmö
- Kulturen betraktas som den fjärde dimensionen av hållbar utveckling

De områden som skulle fokuseras i arbetet var:

- Kulturell och konstnärlig utveckling, kvalitet och förnyelse
- Barn och unga
- Ökad delaktighet, vidgat deltagande och demokratisering
- Nya sätt att samarbeta och samverka
- Kulturens roll för stadens attraktivitet
- Kulturens roll för stadens hållbarhet
- Teknikutveckling
- Internationalisering
- Ett jämställt kulturliv fritt från diskriminering

Arbetet med kulturstrategin har genomförts med ovanstående som grund.

Arbetsprocesser och dokumentation

Inledning

Grunden för strategin har tagits fram genom dels omvärldsanalys, dels dialoger i olika former. Genom att involvera kulturlivet, malmöborna och staden som organisation, har arbetet och den kommande strategin förankrats samtidigt som de berörda tankar och idéer lyssnats av. Parallellt har innehållet i omvärldsanalysen kunnat stämmas av mot uppfattningar som kommit fram i dialogerna. Sju tematiska, sex konstområdesspecifika samt särskilda dialoger med unga malmöbor har genomförts. Aktörer inom det fria kulturlivet har kunnat söka stöd för att genomföra egna arrangemang kring strategiska framtidsfrågor. Alla aktiviteter har dokumenterats.

En politisk styrgrupp har lett och följt arbetet. Förvaltningens kulturstrateg har varit ansvarig för att hålla samman och genomföra arbetet både teoretiskt och praktiskt. Utöver styrgruppen och kultur nämnden har tre fasta grupper följt och deltagit i arbetet: en extern rådgivande grupp, en förvaltningsintern arbetsgrupp samt förvaltningens ledningsgrupp.

Nedan redogörs för de olika arbetsprocesserna, den dokumentation som gjorts och de grupper och individer som varit involverade.

Omvärldsbevakning och nulägesanalys

Omvärldsbevakningen har utgjorts av aktuella rapporter, kulturstrategiska dokument på olika nivåer, deltagande vid konferenser och seminarier samt erfarenhetsbaserad kunskap inom förvaltningen och Malmö stad. Inledningsvis togs en nulägesanalys fram ("Underlag för samtal, version 2013-04-19") som bearbetades i grupperna knutna till arbetet under våren 2013. Analysen innehöll de samhällskeenden och tendenser, både övergripande och malmöspecifika, som bedöms påverka förutsättningarna för strategin och kulturområdets utveckling. Nulägesanalysen användes som diskussionsunderlag.

Scouting

För att föreslå en fungerande arbetsprocess, lyssnades en rad experter av under våren 2012 (mars-maj). Tio samtal fördes med representanter för intressenter utanför kulturförvaltningen för att "förundersöka" hur de ställde sig till strategiarbetet⁸. Möten genomfördes med tre stadsdelar (Limhamn-Bunkeflo, Hyllie, Fosie), fyra verksamheter (Moderna Museet Malmö, Musik i Syd, Malmö Opera, Media Evolution) samt tre andra relevanta delar av Malmö stad (Malmö Turism, Näringslivskontoret och Miljöförvaltningen). Syftet var att få en vink om intressenternas tankar och önskemål för hur dialogerna skulle genomföras och vilka teman och frågeställningar som var viktiga för dem. Dessa möten dokumenterades och sammanställdes i "Sammanfattning av scouting våren 2012".

Förankring inom förvaltningen

Förankringen inom förvaltningen har skett på flera olika sätt. Dels genom att förvaltningens ledningsgrupp samt en förvaltningsintern arbetsgrupp involverats fortlöpande, dels genom ett större antal presentations- och samtalstillfällen på institutionerna (inklusive kulturbolagen⁹). Totalt har ett tjugotal presentationer och samtal genomförts, företrädesvis på ledningsgruppsmöten eller arbetsplatsträffar.

⁸ Enligt tre frågeställningar: 1) Hur du ser att din verksamhet skulle vilja bli involverade i arbetet med strategin? 2) Vilka frågor du ser som mest väsentliga för arbetet - ur din organisations perspektiv men också ur ett bredare omvärldsperspektiv och ett bredare Malmöperspektiv? 3) Andra medskick för att kunna göra en riktig bra och lyckad strategi.

⁹ Malmö Stadsteater, Malmö Symfoniorkester, Skånes Dansteater och Malmö Opera.

Arbetet med kulturstrategin har också presenterats på en Kulturluch i juni 2012, Malmö stads ekonomdag 2013, i MINT-gruppen och MINT-nätverket, samt på en offentlig Pecha Kucha-kväll på Moderna Museet Malmö våren 2013. När den övergripande strategin antagits av kultur- nämnden hölls ytterligare en Kulturlunch i januari 2014 för att informera de fria aktörerna om hur arbetet fortlöper.

Grupper

Styrgrupp

Styrgruppen har bestått av fem politiska ledamöter: ordförande Hanna Thomé (v), Peter Österlin (m), Sofia Hedén (s), Charlotte Bergström (mp), Arne Bojesson (fp), Stefan Pettersson (s), samt tre tjänstemän: Elisabeth Lundgren (kulturdirektör), Katarina Carlsson (utvecklingschef) och Anna Lyrevik (kulturstrateg). Nio styrgruppsmöten har genomförts: 2012: 9/10, 20/11, 18/12; 2013: 29/1, 30/4, 28/5, 26/8, 17/9, 15/10 och 3/12.

Advisory Board

Den externa rådgivande gruppen¹⁰ har bestått av sju ledamöter: Ylva Gislén (Konstnärliga forskarskolan), Katti Hoflin (Dunkers kulturhus), Karin Johansson-Mex (MEDEA), Thomas Millroth (fristående konstkännare och skribent), Magnus Thure Nilsson (Media Evolution), Sven Nilsson (fristående kulturdebattör), Keith Wijkander (fristående konsult). Vid mötena har förvaltningens Elisabeth Lundgren (kulturdirektör), Katarina Carlsson (utvecklingschef) och Anna Lyrevik (kulturstrateg) deltagit. Syftet med gruppen har varit att ge perspektiv, inspel och kritik på strategiarbetet. Ledamöterna har representerat sig själva och det som efterfrågats var deras erfarenhet och utifrånblick. Möten har hållits vid fem tillfällen. 2012: 10/10, 14/12; 2013: 13/2, 24/4 och 17/10.

Arbetsgruppen

Den förvaltningsinterna arbetsgruppen har bestått av Maria Andersson (Stadsbiblioteket), Eva Hansen (Malmö Museer), Karin Johansson (Malmö Konsthall), Mikael Källarsson (Kulturskolan), Karin Lei (kulturkansliet), Olle Nordquist (Stadsarkivet) och Anders Rosdahl (Konstmuseet). Syftet med gruppen var att förankra arbetet och lyssna av ytterligare reflektioner och perspektiv från förvaltningen. Totalt har tio möten hållits: 2012: 12/6, 6/9, 4/10, 7/11, 5/12; 2013: 6/2, 6/3, 3/4, 5/6 och 13/11.

Ledningsgruppen

Förvaltningens ledningsgrupp har fungerat som förankrings- och reflektionsgrupp i arbetet. Kulturstrategin har behandlats i ledningsgruppen vid sju tillfällen. 2011: internt 2-3/11 i Falsterbo; 2012: 4/4 möte, internt 26-27/9 i Mossbystrand, 2013: möte 14/5 och 11/6; internt 12-13/9 i Drakamöllan samt möte 23/10.

Samtliga gruppers möten har dokumenterats i minnesanteckningar.

Kulturnämnden

Kulturstrategin har sedan beslutet om ramarna formellt behandlats i kulturnämnden vid sex tillfällen:

- 2012-06-14: beslut om ramar för strategiarbetet
- 2012-12-12: återslagrapportering av arbetet
- 2013-06-13: kort information och återslagrapportering
- 2013-10-24: workshop kring förslag till kulturstrategidokument

¹⁰ arvoderad.

- 2013-12-18: beslut om remissversion
- 2014-01-29: beslut om remiss

Dokumentationen finns kopplad till nämndens handlingar.

Dialoger

Tematiska dialoger

Syftet med de tematiska dialogerna var att inhämta synpunkter, utbyta tankar och resonera tillsammans med intressenterna. Dialogerna utgick från de nio teman som beslutades i ramdokumentet: Kulturell och konstnärlig utveckling, kvalitet och förnyelse; Barn och unga; Ökad delaktighet, vidgat deltagande och demokratisering; Nya sätt att samarbeta och samverka; Kulturens roll för stadens attraktivitet; Kulturens roll för stadens hållbarhet; Teknikutveckling; Internationalisering samt Ett jämställt kulturliv fritt från diskriminering.

Förberedelser och förankring har vid varje tillfälle skett med samarbetspartners kopplade till det aktuella temat, både inom och utanför Malmö stad. Dessa har bidragit med specialistkompetens och nätverk, men syftet har också varit att förankra arbetet med strategin. Minst ett förberedande möte har genomförts och i övrigt har samarbetet skett via epost. Inbjudan till dialogerna¹¹ har gått till personer inom förvaltningens och samarbetsparternas breda nätverk och alla inbjudna har uppmuntrats att i sin tur bjuda in ytterligare personer. Information om dialogerna har funnits på hemsidan¹², Facebook¹³ och Twitter¹⁴.

Dialogerna tog 2,5-3 timmar¹⁵ i anspråk och bestod av dels en inspirationsdel med inbjudna talare på temat, dels en timmes workshop där deltagarna i blandade grupper samtalande kring och svarade på ett antal frågor. Dessutom skrev ett antal personer vid borden korta referat av de resonemang som förts. Materialet från respektive dialog transkriberades och sammanställdes i sammanfattande analyser.

Titel	När	Var	Samarbetspart	Antal deltagare
<i>Kulturens roll för stadens attraktivitet</i>	21/9 2012	Moriska Paviljongen	Malmö Turism och Näringslivskontoret	145
<i>Kulturens roll för stadens hållbarhet</i>	12/11 2012	Minc/ Välfärden	Miljöförvaltningen, Stadsbyggnadskontoret och ISU	110
<i>Digitaliseringens roll för kulturlivet</i>	7/12 2012	Media Evolution City	Media Evolution	70
<i>Nya sätt att samarbeta och samverka</i>	25/1 2013	MEDEA	Malmö högskola och Kulturkraft Syd	75
<i>Ska kulturlivet vara demokratiskt?</i>	14/2 2013	Stadsbiblioteket	Stadskontoret och Stadsbiblioteket	75
<i>Konstnärlig och kulturell utveckling och förnyelse samt Internationalisering</i>	22/3 2013	Debaser	Teater-, Konst- och Musikhögskolan	75
<i>Barn och ungas rätt till kultur</i>	23/4 2013	Arena 305	fritids-, grund-, förskoleförvaltningarna, stadskontoret och stadsområde öster	80

Totalt har de sju dialogerna haft 625 besökare varav 360 är unika.

¹¹ Listan bestod av runt 800 epostadresser till både individer och organisationer.

¹² www.malmo.se/kulturstrategi

¹³ En egen sida kopplad till strategiarbetet: "Kulturstrategi 2014-2020".

¹⁴ Hashtag "#kulturstrat" har använts för både Twitter, Instagram och Bambuser.

¹⁵ Fika alternativt lunch eller kvällsmacka ingick.

	antal totalt	andel av totalt antal	kvinnor/män	kvinnor/män i %
deltagare totalt	625	-	392/233	63/27
fria kulturlivet	227	36 %	123/104	54/46
kulturförvaltning/-bolag	185	30 %	142/43	77/23
övriga tjänstemän	77	12 %	47/30	61/39
utbildningsanknutna	63	10 %	29/34	46/54
näringslivet	25	4 %	10/15	40/60
politiker	20	3 %	9/11	45/55
journalister	3	-	2/1	67/33

Dialogerna hade 29 inspirationstalare (16 kvinnor/13 män) och dokumenterades i film, bild och text. Materialet tillgängliggjordes via hemsidan och presenterades i en utställning (se nedan).

Ungas röster

Våren 2013 genomfördes särskilda dialoger med unga malmöbor (13-25 år) vid två workshop-tillfällen på Lagret (30/1 och 6/2) och i enkät- och samtalsform på Tjejmässan och föreningen RGRA. Totalt deltog 78 unga malmöbor (56 tjejer/22 killar). Syftet var att ungas delaktighet i processen med strategin skulle säkerställas på ett trovärdigt sätt och anpassat till målgruppen. De metoder som användes var cafédialoger, uppsökande samtal och enkäter. En separat rapport¹⁶ skrevs. Övrig dokumentation består av foto och film från dialogerna samt en separat film om arbetsprocessen. Dokumentationen har tillgängliggjorts via hemsidan. Huvuddelen av de som engagerades i arbetet (filmare, fotograf, samtalsledare) tillhörde målgruppen.

Konstområdesdialoger

För att komplettera och fördjupa resultatet från tematiska dialogerna genomfördes sex dialoger med fokus på olika konst- och kulturområden: Kulturarv, Scenkonst och musik, Bibliotek och litteratur, Bild och form, Film och rörlig bild samt Folkbildning och gräsrotskultur. Representanter från förvaltning och kulturinstitutioner inom respektive område har varit delaktiga i förberedelser och genomförande. Dialogerna genomfördes i två steg. Det första steget genomfördes under våren. Totalt 63 inbjudna experter (35 kvinnor/28 män) från Malmö med omnejd deltog i sex fyratimmarsworkshops som förberedelse för höstens öppna dialoger. De öppna dialogerna genomfördes sedan under augusti och september i ett upplägg på drygt två timmar med inledningstalare, fika och en timmes workshop. Information och inbjudan gick ut till deltagarna i de tematiska dialogerna, via hemsidan och annons i Vårt Malmö. Totalt fick konstområdesdialogerna 231 besökare (144 kvinnor/87 män). Dokumentation gjordes genom transkriberade svar från workshopgrupperna, sammanfattande analyser av materialet samt foton.

Externt arrangerade samtal

För att komplettera de förvaltningsarrangerade dialogerna avsattes sökbara medel¹⁷ för att aktörer inom det fria kulturlivet skulle kunna genomföra egna arrangemang kring frågor de anser viktiga för kulturstrategiarbetet. Totalt genomfördes nio arrangemang¹⁸.

¹⁶ "Kulturstrategi 2014-2020 – Ungas röster!", 2013-03-28, av projektledare Angélica Persson.

¹⁷ 100 tkr per år 2012, 2013 och 2014.

¹⁸ Pengar finns avsatta så att arrangemang kan genomföras även under 2014 .

arrangemang	när	var	arrangör
<i>Panelsamtal om alkohollagstiftningen och kulturarrangemang</i>	5 december 2012	STPLN	STPLN
<i>Samtal om föreningars engagemang i kulturstrategiska frågor</i>	16 mars och 21 maj 2013	Baltiska hallen /Ideellas Mötesplats Malmö samt i egna lokaler	MIP & MISO
<i>Två panelsamtal om fria teaterns villkor</i>	4 och 7 april 2013	Inkonst	Mischmasch Entertainment
<i>Interaktivt panelsamtal om Creative Commons som verktyg för att skapa delaktighet och tillgänglighet.</i>	8 september 2013	På Inkonst i samband med Nordic Creative Commons Film Festival	Tangram film
<i>Teatersamtal om fria grupper och institutioner</i>	17 november 2013	På Bastionen i samband med festivalen "Potatopotato ockuperar Bastionen"	Potatopotato
<i>två panel-/publiksamtal om fria teatrars produktions- och existensvillkor respektive deras publik</i>	18 och 25 november 2013	Teaterhögskolan	Teatercentrum Södra

Arrangemangen dokumenterades av respektive arrangör.

Utställning

En utställning producerades för att informera om och återkoppla resultatet av dialogerna till alla som deltagit, förankra resultatet hos beslutsfattarna samt skapa nyfikenhet hos utställningsbesökarna att engagera sig vidare. Produktionen upphandlades och Kvorning Design & Kommunikation gjorde en utställningen som presenterade innehållet i de sju tematiska dialogerna samt dialogerna med unga. Utställningen KulturLounge visades i Stadshusets foajé 4-19/6 samt, i en mindre version, i Stadsbibliotekets entré 20/6-23/8. Information spreds till alla som deltagit samt via hemsidan.

Resurser

2012 avsattes 900 tkr till arbetet och 2013 1 100 tkr. I budgeten ingår personalresurser *utöver* förvaltningens ordinarie personal.¹⁹

¹⁹ Bland annat fanns en producent på heltid under största delen av hösten 2012 och våren 2013. En kvalificerad praktikant deltog under tre månader på heltid i arbetet under våren 2013.

Omvärld och nuläge

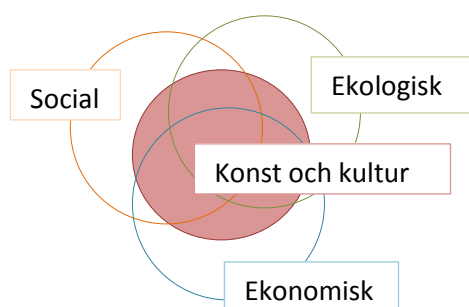
I vilka sammanhang befinner sig Malmö och kulturområdet? Vilka samhällskeenden är viktiga för vad som kan och bör göras fram till 2020? Beskrivningen nedan baseras på forskning, rapporter, analyser inom Malmö stad och andra offentliga instanser²⁰ samt på resonemang och synpunkter som framkommit i dialogerna.

Hållbar samhällsutveckling

Begreppet hållbar utveckling definieras i FN-rapporten *Vår gemensamma framtid* (1987) som samhällsutveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina. De tre dimensionerna social, ekonomisk och ekologisk måste samverka för att utvecklingen ska vara långsiktigt hållbar. I Malmökommissionens slutrapport 2013 föreslås hållbarhet som övergripande mått på samhällsutveckling. I Miljöprogram för Malmö stad 2009 – 2020 slås fast att Malmö ska vara en hållbar stad i världsklass 2020.

Dagens samhällsutmaningar är sammansatta, sammanlänkade och ibland motsägelsefulla. Det förutsätter en gränsöverskridande kunskapskultur med ökad samverkan mellan olika typer av kunskap. Med hållbarhet som övergripande mått behövs helhetsperspektiv och bredare synsätt. En hållbar stad kan bara uppnås om Malmö antar sina utmaningar på fler och nya sätt.

Dagens utmaningar är i hög grad kulturella. Hur ska vi leva våra liv tillsammans i en globaliserad och digitaliserad värld med respekt för varandras särart? Hur möter vi ökande migration och miljöbelastande livsstilar? Idag finns tydliga belägg för kopplingar mellan konstnärliga verksamheter och kreativitet och innovation, mellan deltagande i kulturaktiviteter och hälsa och välbefinnande, mellan kulturellt utövande och lärande, mellan subventionerad kultur och samhällsekonomisk nytta, samt för kulturlivets bidrag till social sammanhållning. Konst och kultur påverkar hållbarhetens samtliga dimensioner. Genom att i högre grad använda konstnärliga och kulturella kompetenser kan Malmö bli starkare och mer hållbart.

Kulturella dimensioner av hållbarhet

Eftersom kulturen genom sina verksamheter och sitt sätt att vara ytterst handlar om "samhällets förmåga att ge mening åt sig självt och därmed stödja medborgarna i deras sökande efter vad som kan göra deras liv meningsfulla"²¹ är de en del av samhällets grundläggande fungerande. Konstens och kulturens reflexiva egenskaper kan få människor att se världen och sig själva genom andras ögon. I kulturens kärna finns många av de förmågor som gör både individer och samhällen en bättre rustade att möta livet och dess förändringar: perspektivförskjutning, omprövning, empati, sammanhangsskapande och mening. Dessa

²⁰ De viktigaste källorna redovisas i bilaga 4.

²¹ Ekström/Sörlin 2012:46.

egenskaper är tätt kopplade till identitetsbildning och mellanmännsliga färdigheter som tolerans och solidaritet. De har också med individens förverkligande av sin potential och sina drömmar att göra.

Konst och kultur är viktiga redskap för att bland annat utveckla demokratin, den sociala hållbarheten och stadens identitet och attraktionskraft. Konst och kultur kan dels stärka malmöbornas möjligheter till meningsfulla liv, inflytande, samhörighet och identitet. Dels kan de stärka stadens utveckling och kreativitet. Med hjälp av konst och kultur kan stadens *männsliga* tillväxt sättas i centrum. Det kan exempelvis röra arbetet inom skolan, äldreomsorgen, miljöarbetet, mottagandet av nya malmöbor, näringslivet, stadsmiljön och besöksnäringen.

Den ekonomiska dimensionen

Sedan 1980- och 90-talen har ekonomisk tillväxt alltmer kommit att ses som övergripande mål och logik i samhällsutvecklingen. Det har bland annat inneburit att marknadslösningar och mål- och resultatstyrning introducerats i offentlig sektor: ökade krav på effektivisering, kontroll och att värdera verksamheter genom siffror och statistik. Jakten på mätbarhet leder alltför ofta till att man mäter det som *går* att mäta, inte nödvändigtvis det mest relevanta. Det innebär i sin tur att många komplexa kvaliteter och immateriella värden, som är svåra att fånga i siffror, försvinner ur synfältet. Det gäller även företeelser och individer i marginalen. Detta påverkar i hög grad kulturområdet, vars verksamhetseffekter sällan är lätt mätbara och där det som sker i marginalerna är avgörande för utveckling och nyskapande.

I samband med förskjutningen från industri- till upplevelse- och kunskapsamhälle har konstens, kulturens och kreativitetens roll för företagsamheten och uppkomsten av nya företag diskuterats. Villkoren för entreprenörskap och innovationskraft behöver (enligt den ekonomiska tillväxtlogiken) förbättras för att få fram fler och växande företag. Konst, kultur, kreativitet och innovation pekas ut som allt viktigare resurser. Satsningar på så kallade kulturella och kreativa näringar (KKN)²² har gjorts på europeisk, nationell, regional och lokal nivå.

Många satsningar på mötesplatser och samarbeten mellan kultur- och näringsliv har kritiserats för att vara alltför instrumentella och inte ta tillräcklig hänsyn till att konstnärer och kreatörer ofta drivs av andra mål än att tjäna pengar eller växa för sakens skull. Dessutom visar forskning att miljöer som enbart styrs av marknadskrafter inte är den bästa grogrunden för nya idéer. Nätverksbaserade och icke-kommersiella miljöer är de som fungerar bäst²³. Inledningsvis handlade satsningarna på KKN om att skapa ekonomisk tillväxt. Numera är diskussionen mer nyanserad och handlar även om social, kulturell och ideologisk innovation. Med utgångspunkt i konstens och kulturområdets logik och dynamik, kan kulturverksamhet och kreativt skapande berika och utveckla många delar av samhället. Vissa av dessa aspekter kan leda till nya företag och kreativa branscher. Att säkerställa rimliga överlevnads- och utvecklingsmöjligheter för konstnärer och kulturaktörer är en av grundförutsättningarna²⁴.

I Malmö finns idag ingen uttalad satsning på KKN. Däremot finns MINC och Media Evolution som startats som initiativ för näringslivsutveckling, men innehåller flera mer traditionellt konstnärliga verksamheter. Det finns även kulturaktörer med offentligt kulturstöd som uttalat arbetar med idé- och verksamhetsinkubation.

²² Enligt Tillväxtverkets definition räknas följande branscher in i KKN: arkitektur, design, film och foto, konst, litteratur, media, mode, musik, måltid, scenkonst, turism, besöksnäring och upplevelsebaserat lärande.

²³ Det som utmärker innovativa platser är god spridning av idéer och möjligheter för samarbeten.

²⁴ Pier Luigi Sacco, *Kultur 3.0 Konst, kultur, utveckling*,

Den ekologiska dimensionen

Kopplingen mellan kultur- och miljöpolitiken har hittills inte haft någon framträdande roll. Miljöaspekterna har snarast setts som tekniska hygienfaktorer som berör kultursektorn på samma sätt som andra samhällssektorer. Malmö stad har under flera decennier hållit en hög miljöprofil, vilket gör frågan om kopplingen till kultursektorn viktig. Bland annat har ett arbete för hållbara evenemang genomförts. Malmö Museer har drivit ett mångårigt tvärsamarbete inom Centrum för hållbar utveckling med bland annat förmedlande pedagogik kring hållbarhetsfrågor. De ekologiska systemens bärkraft och återhämtningsförmåga blir sannolikt normbildande för vad som är ekonomiskt rätt eller fel framöver. Det innebär att kunskaps-, livsstils- och livsåskådningsfrågorna kommer högt på agendan och därmed kulturella och humanistiska kompetenser.

Den sociala dimensionen

I Malmökommissionens slutrapport slås fast att klyftorna mellan olika grupper i samhället ökar. Det är en global trend, även om allt fler samtidigt får det materiellt bättre. Forskning visar att sammanhållningen i ett samhälle är beroende av att skillnaderna inte blir alltför stora. Trygghet, upplevt välbefinnande och meningsfullhet bygger på en stark social väv, där människor känner samhörighet och tillit.

Den ekonomiska tillväxten sker ofta på bekostnad av miljön, den sociala hållbarheten och diversiteten. Malmö behöver hitta sätt att balansera den ensidiga betoningen av hållbarhetens ekonomiska aspekter. Det behövs andra sätt att värdera och mäta, men också sätt att skapa rum för det omätbara och ge plats åt verksamheter som innehåller risktagande och oförutsägbarhet. Den pågående likriktningen (det vill säga fokus på mittenväljaren, medelklasskonsumenten, breda tittar- eller publikskaror och så vidare), parallellt med att de ekonomiska och sociala klyftorna ökar, kräver nya sätt att styra utvecklingen i en mer rättvis och inkluderande riktning.

Kulturpolitiken

Den svenska kulturpolitiken har traditionellt utgått från ett sektorbaserat kulturbegrepp och ett producentorienterat perspektiv med villkoren för det professionella konstnärliga utövandet i centrum. Med konst har i första hand avsetts uttryck, utövare och verksamheter inom konstarterna: litteratur, musik, scenkonst, bildkonst och film. Med kultur har utöver dessa avsetts kulturarv (som museer, arkiv, kulturminnen, kulturmiljöer, kulturhistoria och så vidare), verksamheter som bibliotek och folkbildning, verksamheter som ligger nära konstarterna (som design, hantverk, arkitektur), populärkulturella uttryck och verksamheter och människors eget skapande inom dessa områden.

Kulturpolitiken har legitimerats med argument om konstens och kulturens *egenvärde*, liksom värnandet och spridandet av konst och kultur av *god kvalitet*. Med egenvärde menas att konst och kultur värderas "för sin egen skull" och att kulturpolitiken legitimeras med konstnärliga och kulturella målsättningar. Motsatsen brukar anges som att konst och kultur legitimeras med instrumentella argument, det vill säga används som redskap för att uppnå målsättningar bortom de konstnärliga och kulturella. Det kan exempelvis vara ekonomisk tillväxt, attraktiv miljö, förbättrad hälsa och social hållbarhet.

Idag finns en allmänt ökad tilltro till konstnärliga och kulturella processer, metoder och uttryck. Kultur ses i ett större perspektiv och efterfrågas inom allt fler områden. Gränserna för vad som räknas som kultur och vad som bör få samhälleligt stöd är uppluckrade och kulturpolitiken kan inte längre enkelt avgränsas från områden som regional utveckling, stadsut-

veckling, integration eller utbildning. Argument både för egenvärdet och mer instrumentella argument används parallellt.

I Kulturutredningens betänkande SOU 2009:16 definieras *aspektpolitik* som kulturens samspel med andra samhällsområden. Med begreppet avses "sambanden mellan kultur och skola, högre utbildning respektive forskning, kulturens betydelse för ett kreativt näringsliv, regional tillväxt, sambanden mellan kultur och hälsa samt den kulturella dimensionen inom miljöpolitiken". Synsättet utmanar den tidigare kulturpolitikens grund i en tydligt avgränsad kultursektor. 2010 tog riksdagen beslut om en ny kulturpolitisk inriktning, där den stora förändringen var att den regionala nivån numera beslutar om fördelningen av (delar av) det statliga stödet till regionala kulturverksamheter. Aspektpolitiken tillämpas i allt högre grad genom förskjutningen till regioner/landsting och det regionala utvecklingsperspektivet²⁵.

Malmöns befolkning och sammanhang

Malmö är en liten storstad med flera urbana kännetecken. Migrationen och den höga andelen befolkning med utländsk bakgrund är kanske tydligast. Av de 41 procent som har utländsk bakgrund är 30 procent födda eller har föräldrar som är födda utomlands. Den ökade omflyttningen av människor skapar förändringar i identitetsbegreppet. Allt fler känner tillhörighet till flera platser och kulturella uppfattningar, traditioner och livsstilar möts och blandas. När fler människor med olika bakgrund möts skapas ökade möjligheter för nya idéer och identiteter, men också potentialen för krockar och avståndstagande. Kunskap om och förståelse av olika personers språk, världsbild, livsåskådning, levnadssätt och förutsättningar (interkulturalitet) blir därför än viktigare.

Den ökade omflyttningen av människor bidrar till att städers roll som magneter och nav förstärks. Storstadens förutsättningar med dygnet runt service och brett utbud blir norm för människors förväntningar. Med den intensivare rörligheten av människor och idéer är städer naturliga nav för konstnärlig och kulturell utveckling.

Malmö har haft stadig befolkningstillväxt under femton år och 2020 beräknas befolkningen ha ökat från dagens 310 000 till 345 000. Befolkningen är ung och andelen barn växer²⁶, tvärt emot den allmänna tendensen i landet och västvärlden där andelen äldre ökar. Många flyttar in till Malmö, men många flyttar också ut. Detta faktum gör det svårare att få varaktiga effekter av kommunala insatser.

Efter krisen med stora industrinläggningar och utflyttning under 1980- och 90-talen gjordes ett antal kraftfulla insatser. En ny högskola, Öresundsbron, Citytunneln, utvecklingen av Västra hamnen och en kraftfull upprustning av stadsmiljön gav staden ny identitet och kraft. Malmö sattes på kartan som en framgångsrik nod i den regionala ekonomiska utvecklingen. Satsningar på evenemang och upplevelser med inriktning på malmöbornas egen delaktighet, samarbetet med Köpenhamn och en ny skolorganisation är andra viktiga åtgärder.

Stadens välfärdsredovisningar visar att även om malmöborna mår bättre och blir friskare, så ökar skillnaderna mellan grupper med olika levnadsvillkor. Staden har under många år brottats med låga skolresultat, hög arbetslöshet, låg förvärvsfrekvens²⁷ och en negativ mediabild.

²⁵ Johannisson, Jenny, *Förändringar i kulturpolitikens geografi*.

²⁶ Genomsnittsåldern är 36 år mot landets 41. Antalet barn 0-18 år beräknas öka med 17 % fram till 2020, från 65 244 (september 2012) till 77 770, dvs öka betydligt mer än befolkningen i sin helhet.

²⁷ Förvärvsgraden i Malmö är 62 procent (2011), att jämföra med rikets 74 procent. Skillnaderna i förvärvsgrad mellan utrikesfödda och svenskfödda malmöbor är nästan 25 procent.

En majoritet av befolkningen bor i resursfattiga områden²⁸ och vart tredje barn i Malmö lever i fattigdom²⁹ under hela eller delar av sin barndom. Klass och etnicitet sammanfaller alltmer med var man bor i Malmö. Att klyftorna ökar går emot ambitionen om en hållbar stad. Enligt Malmökommissionens slutrapport kan kulturlivet och civilsamhället motverka en del av ojämlikhetens effekter, särskilt för barnen.

Som Sveriges tredje stad är Malmö en viktig del av Skåne och Öresundsregionen men också i ett nationellt perspektiv. I kraft av sin storlek och position är Malmös andel av och inverkan på regionens möjligheter och utmaningar stor. Staden förväntas vara en samlande kraft och samspela med andra aktörer för att säkerställa en hållbar och positiv utveckling i regionen. Även i kultursammanhang är Malmös roll som regional motor och nav avgörande. Region Skånes vision är att vara Europas mest innovativa region 2020 och kultursektorn förväntas samspela med andra sektorer för att uppnå detta.

Ett antal utmaningar för Malmö är särskilt aktuella i sammanhanget:

- att öka inflytande, delaktighet och makten över sitt eget liv för Malmös invånare oavsett ålder
- att utgå ifrån Malmös unga, blandade befolkning
- att skillnaderna mellan grupper med olika levnadsvillkor ska minskas
- att uppnå ett mer jämlikt kulturutövande och kulturdeltagande över hela staden
- att nya värdemönster ska balansera hållbarhetens ekonomiska aspekter
- att konstnärers, kulturarbetares och kulturaktörers villkor behöver stärkas
- att Malmös roll som motor för regionens konstnärliga och kulturella förnyelse utvecklas
- att Malmö ska ha ett inkluderande kulturliv fritt från diskriminering

Malmös kulturliv

Malmö har en särposition i Skåne genom att vara regionens enda riktigt urbana miljö. Det gör att här finns en tillräcklig och intressant blandning av kulturinstitutioner, fristående och kommersiella aktörer av olika storlek och inriktning: kulturlivet är varierat, dynamiskt och väcker uppmärksamhet utanför stadens gränser. Dessutom finns, enligt mätningar gjorda 2011 och 2013³⁰, ett intresse, deltagande och engagemang i konstnärliga och kulturella aktiviteter över svenskt genomsnitt. Malmö stad lägger en förhållandevis hög andel kommunala medel på kultur. 2011 låg Malmö först av storstäderna bland de kommuner i landet som satsar mest på kultur per invånare³¹. Många verksamheter inom staden men utanför kulturförvaltningen arbetar aktivt med kulturverksamhet. Det finns ett öppet, tillåtande och prövande arbetssätt som gagnar experimentlust och mod.

I Malmö finns majoriteten av Skånes statligt och regionalt stödda kulturinstitutioner: Malmö Opera, Malmö Symfoniorkester, Skånes Dansteater, Malmö Stadsteater, Moderna Museet Malmö, Malmö Museer, Malmö Konstmuseum och Malmö stadsarkiv. Därutöver finns två kommunalt finansierade institutioner med positioner av regional och nationell vikt: Malmö Konsthall och Malmö Stadsbibliotek.

I Malmö sker en stor del av regionens kulturella utveckling och tillväxt. Här finns tre konstnärliga högskolor, ett varierat och konstnärligt intressant fritt kulturliv, Malmö högskola med

²⁸ I Malmö bor bara två procent av befolkningen i resursstarka områden, mot 15 procent i landets städer i genomsnitt, enligt Malmökommissionens slutrapport.

²⁹ Det vill säga i relativ fattigdom vilket innebär att man lever på mindre än 60 % av medianinkomsten.

³⁰ Kulturintresse-mätningar genomförda av Jema Kulturundersökningar.

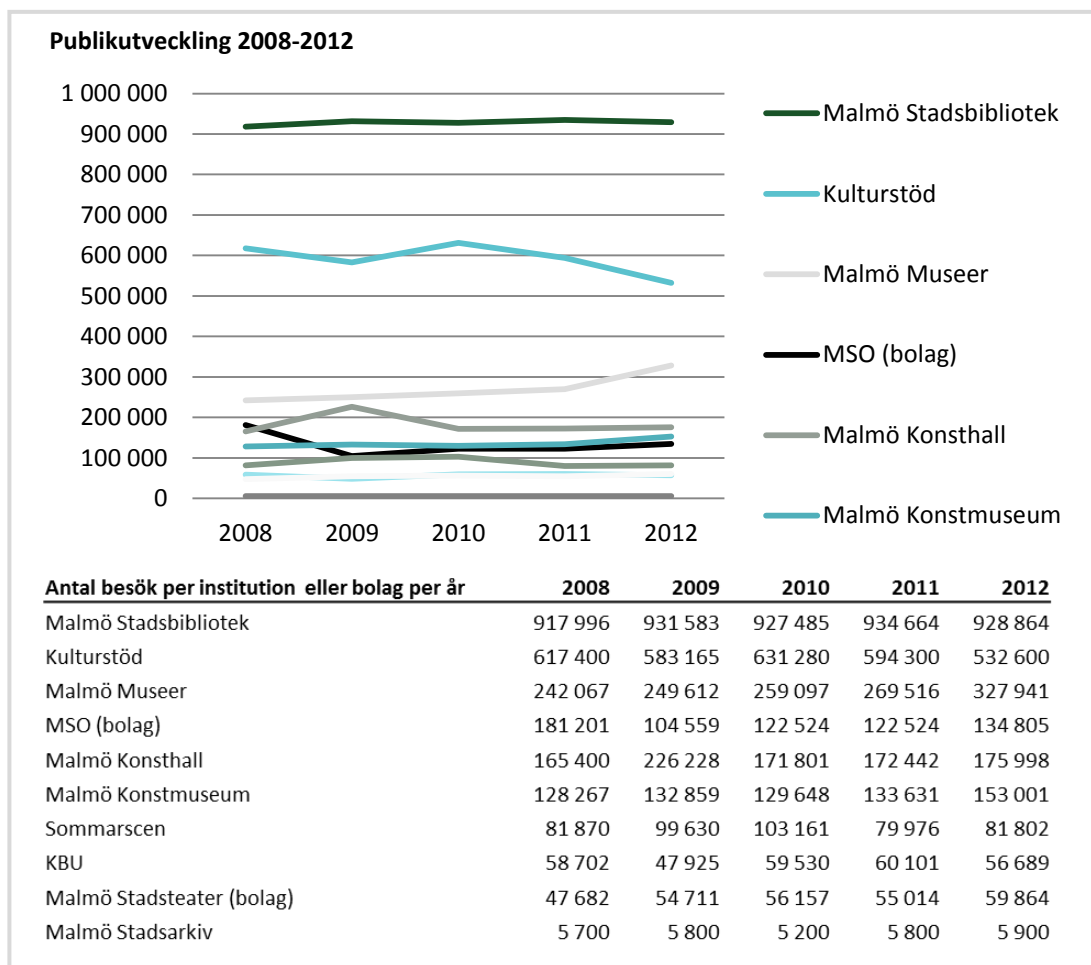
³¹ Enligt Myndigheten för kulturanalys, Kulturfakta 2012:1.

flera konstnärliga och kulturella inriktningar, MEDEA - centrumbildning för kollaborativa medier, medieklustret Media Evolution med flera. Plattformer för nya kulturella uttryck och arbetsformer har utvecklats genom initiativ som Lilith Performance Studio och Stpln. I Malmö finns många konstnärliga och kulturella entreprenörer och företag inom olika branscher som publishing, musik, spel, film, mode och design.

Under senare år har flera satsningar gjorts från kulturnämndens sida. I första hand har det handlat om att vidga deltagandet i de kulturverksamheter som ingår i det kommunala ansvaret, satsningar på ökad tillgänglighet och barn och ungas delaktighet. Jämlikhet och antidiskriminering har fått ökat fokus. Ekonomiska satsningar har gjorts på det fria kulturlivet, mötesplatser och kulturaktiviteter i socialt utsatta områden. Även upprustning av lokaler och säkerhet har genomförts.

Kulturpubliken

Den samlade publiken på kulturnämndens verksamheter³² uppgick till 2,4 miljoner besök 2012. Lägger man till kulturbolagens publik blir siffran 2,8 miljoner och räknas ytterligare kulturaktörer i staden som Folkets Park, Nöjesteatern, Slagthuset, Malmö Arena, Moderna Museet Malmö, Nöjesteatern, SF Bio, Palladium/Musik i Syd med flera kommer man upp i en total kulturpublik i staden på drygt 3,9 miljoner årliga besök.

³² Förvaltningens egna verksamheter inklusive det fria kulturlivet med stöd från nämnden.

Besökarnas genomsnittliga profil är fortsatt en relativt sett ”klassisk” kulturpublik, även om det finns stora variationer mellan olika verksamheter. Andelen med hög utbildningsnivå, med etniskt svensk bakgrund samt kvinnor är högre än i Malmös befolkning. 2009³³ var andelen malmöbor med utländsk bakgrund 38 procent, men bland kulturbesökarna bara 18 procent. 40 procent av befolkningen hade eftergymnasial utbildning jämfört med 67 procent av kulturbesökarna. Sextio procent av besökarna var kvinnor³⁴.

Publikutveckling 2006 och 2009		2006	2009
Ålder	18-38 år	40%	40%
	39-58 år	28%	24%
	59-88 år	28%	28%
Kön	kvinnor	61%	62%
	män	39%	36%
Bostadsort/stadsområde			
Centrala områden (CE, SI, VI)		35%	42%
Ytterområden (FO, HY, KI, LB, OX, RO)		22%	21%
Födelseland			
Född i Sverige		85%	85%
Född utanför Sverige		15%	13%
Utbildningsbakgrund			
Grundskole-/gymnasieutbildning		30%	25%
Eftergymnasial utbildning		62%	67%
Totalt antal besökare		2 275 085	2 404 954

Andelen besökare med utländsk bakgrund ökade 2006-2009 med blygsamma 0,5 procent. Det totala antalet besökare ökade 2006-2009 med 5,7 procent. Efter 2009 har ingen motsvarande undersökning genomförts.

Kulturindex – undersökning av 34 svenska städer

SOM-institutet har sedan 2003 mätt befolkningens kulturella aktivitet i ett antal svenska städer. Kulturindex enligt denna undersökning ger ett övergripande mått på hur kulturellt aktiv befolkningen är i respektive kommun. Malmö ligger på 4:e plats totalt med ett index på 84 åren 2008-2012 (Lund: 93, Stockholm: 88, Göteborg: 85). Det är en ökning från ett index på 78 åren 2003-2007.³⁵

- I andel *teaterbesökare* (som gått på teater minst två gånger senaste året) ligger Malmö på *plats 2* med en andel teaterbesökare på *29 procent*.
- I andel *pop- och rockkonsertbesökare* (som besökt en pop-/rockkonsert minst två gånger det senaste året) ligger Malmö på *plats 2* med en andel pop- och rockkonsertbesökare på *24 procent*.
- I andel *biobesökare* (som gått på bio minst fyra gånger det senaste året) ligger Malmö på *plats 6* med en andel biobesökare på *36 procent*.
- I andel *bokläsare* (som läst någon bok minst en gång i veckan senaste året) ligger Malmö på *plats 8* med en andel bokläsare på *44 procent*.
- I andel *biblioteksbesökare* (som besökt ett bibliotek minst en gång i månaden senaste året) ligger Malmö på *plats 15* med en andel biblioteksbesökare på *24 procent*.

³³ Enligt förvaltningens undersökning *Mångfald i Malmös kulturliv – publikundersökning. Jämförande uppföljning 2006-2009*.

³⁴ Enligt *Mångfald i Malmös Kulturliv*, Malmö Kulturförvaltning 2006 och 2009.

³⁵ Rapporten *Stadens kultur och tillväxt*, Fastighets-ägarna och SOM-institutet.

Kulturintresse

Under 2011 och 2013 genomförde kulturförvaltningen kulturintressesmätningar³⁶. Undersökningarna visar att drygt sex av tio tycker att kulturutbudet i Malmö är prisvärt, medan var knappt femte tycker att det är dyrt. Drygt fyra av fem tycker att Malmös kulturutbud är varierat och endast 5 procent tycker att det är ensidigt. Hälften av de tillfrågade tycker att Malmös kulturutbud håller en hög konstnärlig kvalitet. Drygt fyra av tio upplever Malmös kulturutbud som nyskapande samtidigt som drygt var femte upplever det som traditionellt.

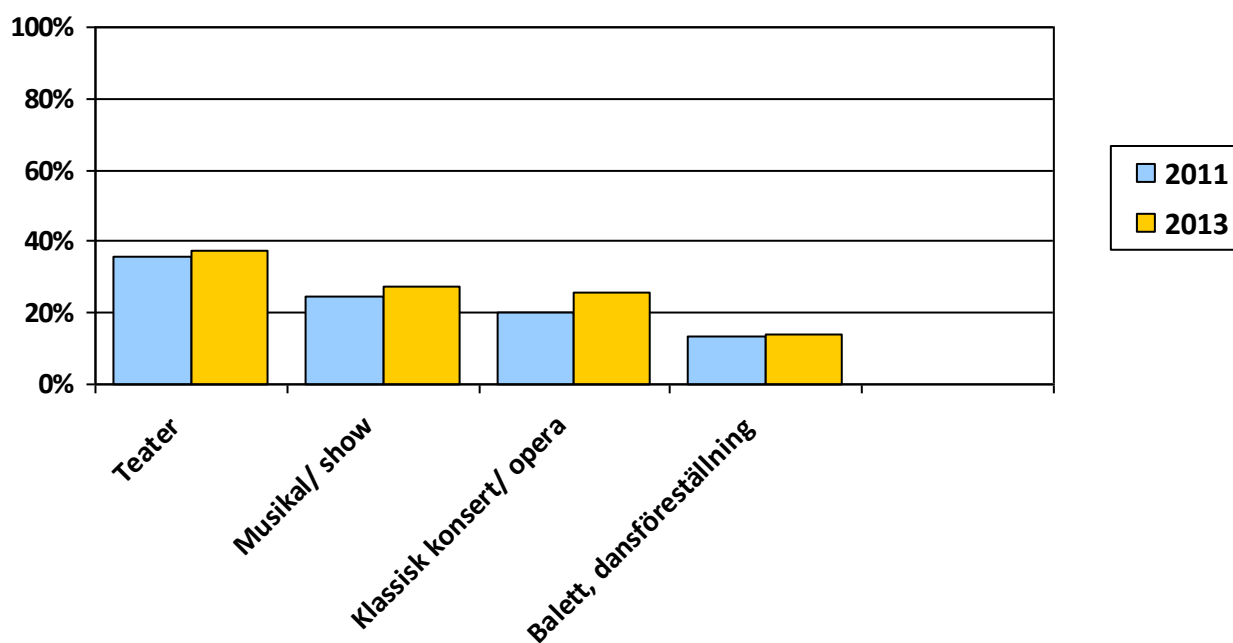
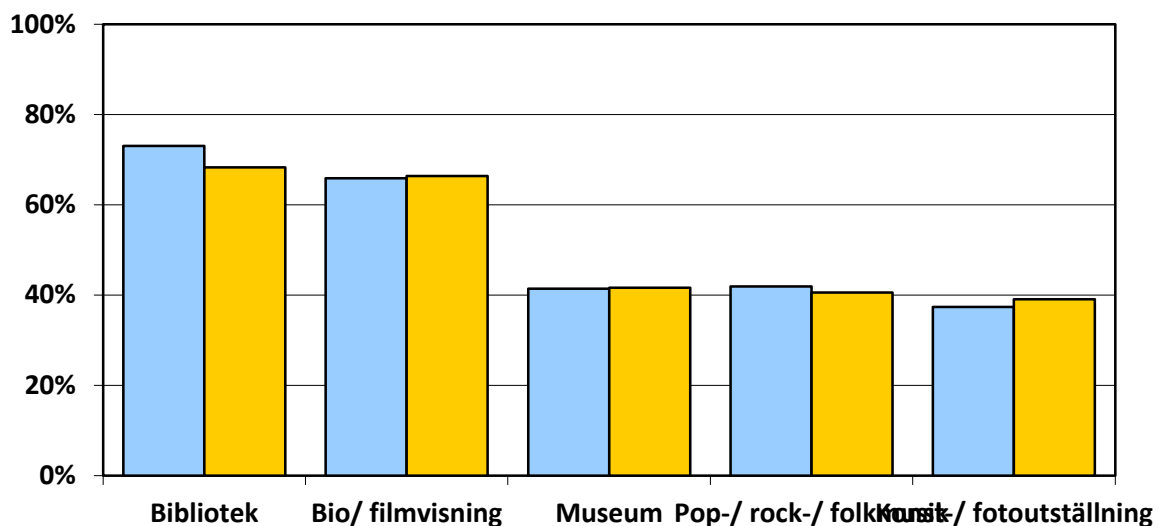
Undersökningarna visar att kulturlivet i Malmö är omtyckt av malmöborna och berör på många nivåer. De visar ett i huvudsak stabilt mönster när det gäller hur malmöborna använder och deltar i kulturutbudet. Drygt hälften av medborgarna upplever sig vara delaktiga i kulturlivet i Malmö och lika många uppger att det inte finns något hinder för att delta i kulturlivet. Pensionärer, följt av de som arbetar, uppger i betydligt högre grad än övriga att det inte finns något hinder att delta i kulturlivet i Malmö, medan arbetssökande i högre grad uppger att det är för dyrt och att utbudet inte lockar eller att det inte passar deras språk.

Närmare tre av tio (28 procent) av de intervjuade skulle vilja ha möjlighet att påverka kulturlivet i Malmö. Andelen som skulle vilja ha möjlighet att påverka kulturlivet i Malmö är färre 2013 än vid mätningen 2011 då siffran var 33 procent. Om Malmö stad skulle satsa mer pengar på kulturlivet vill tre av tio av de tillfrågade 2013 satsa på barn och unga. Detta är fler än vid mätningen 2011.

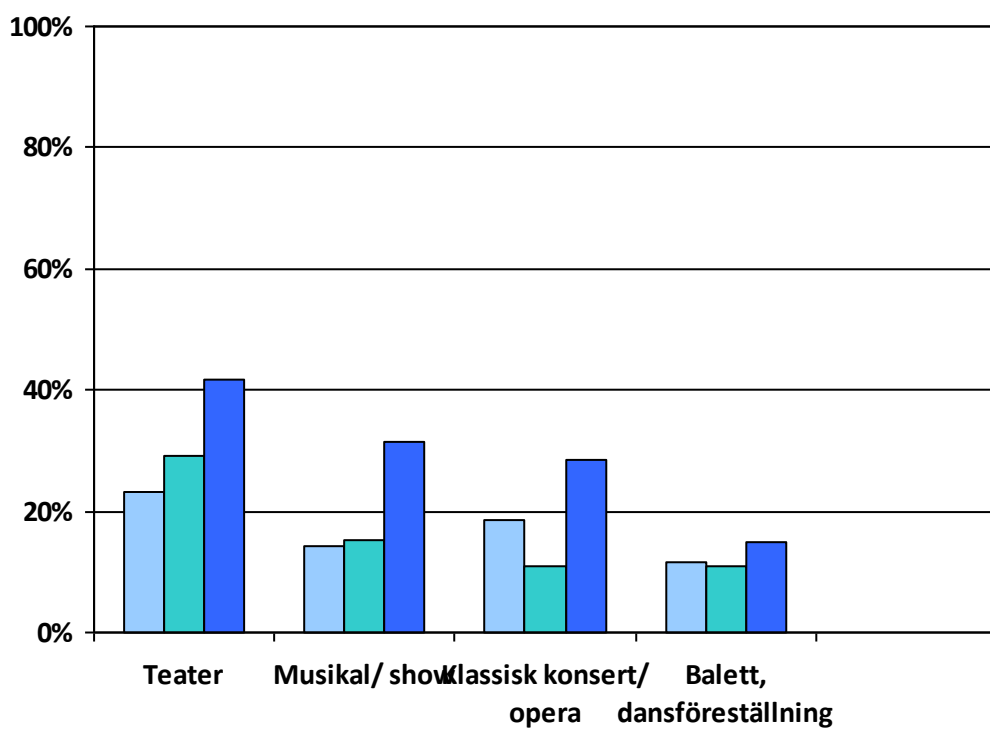
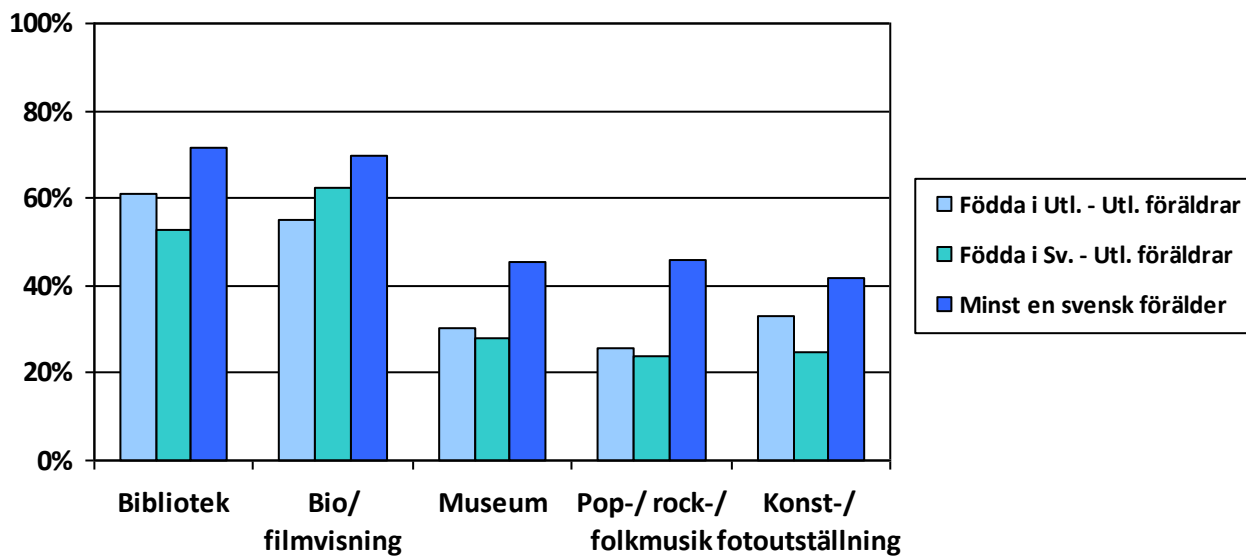
Malmöborna får främst information om kulturutbudet genom familj/vänner följt av annons/artikel i dagstidning och affischer/anslagstavlur. De med minst en svensk förälder får generellt sett betydligt mer information om arrangemang och kulturhändelser i Malmö, jämfört med de vars föräldrar är födda i annat land.

³⁶ Kulturintressesmätningar genomförda av Jema Kulturundersökningar <http://www.malmo.se/Nyheter/Forvaltning/2013-11-28-Kulturlivet-i-Malmo-prisvart-hog-konstnarlig-kvalitet-och-nyskapande.html> (hämtad 2014-01-29).

Har du under de senaste 12 månaderna inom Malmö stad besökt/gått/varit på. Jämförelse mellan mätningarna 2011 och 2013.

Har du under de senaste 12 månaderna inom Malmö stad besökt/gått/varit på. 2013 fördelat på etnicitet.

Innehållet i de tematiska dialogerna

Innehållet i de sju tematiska dialogerna är delvis överlappande. Mycket av det som uttrycks av deltagarna återkommer i de olika dialogerna. Redogörelsen nedan består dels av de resonemang som ligger till grund för temat, dels på dialogdeltagarnas resonemang från workshoparna.

KULTURENS ROLL FÖR STADENS ATTRAKTIVITET

Den ökade cirkulationen av människor, idéer, varor och kapital (globaliseringen) har förändrat samhällets grundförutsättningar. Individer, organisationer och platser utsätts för tydligare konkurrens om resurser och möjligheter. För städer och regioner anses det allt viktigare att framstå som attraktiva, vilket märks i ökat evenemangs-, turism- och varumärkesarbete på lokalt, regionalt och nationellt plan. Konst och kultur är allt oftare uttalade delar i attraktivitetsbygget. Det är denna tendens som är grunden för dialogens tema. På vilka sätt gör konst och kultur Malmö attraktivt för malmöbor, besökare och verksamheter?

Styrkor och svagheter. Malmö har ett stort kulturutbud vilket tillsammans med korta avstånd inom staden och närheten till övriga regionen är en styrkefaktor. Även att det finns ett tillåtande klimat lyfts fram. Som svaghet nämns att Malmö är segregerat och ojämnt. Den negativa mediabilden av Malmö motverkar attraktiviteten.

Utveckla och lyft fram det som redan finns. Satsa i första hand på att lyfta fram och utveckla allt det som redan finns i form av platser, arrangemang och kvaliteter, snarare än att satsa nytt och stort. Satsa exempelvis mer på BUFFs synlighet, lyft fram Malmö Arab Film Festival och jobba med att profilera Malmö som filmstad. Stärk de små teatergrupperna, hitta en möjlighet att permanenta Kulturkraft Syd och lyft fram betydelsefulla platser i Malmö.

Kultur i hela staden. Kulturutbud och möjligheter till kulturutövande bör finnas i hela staden, men är idag alltför fokuserat till de centrala delarna. Fler områden i Malmö kan bli intressanta för besökare, exempelvis genom att förlägga institutioner i områden som inte räknas till centrum. Se till att det finns kvalitativ kultur som lockar ut folk till stadsområdena: arrangemang, områdessbiografer eller institutionsfilialer. Utveckla samarbetet mellan stadsområden och kulturinstitutioner, men också bättre närkultur. Lyft fram den kultur som finns i stadsområdena.

Samarbeta och samordna mer. Samarbete/samordning efterfrågas på tre områden. *Information/marknadsföring:* ett (bättre) kalendarium att samla alla kulturaktiviteter, att kulturinformationen paketeras bättre, att Malmö Turism synliggör kulturen mer, men också att de unika kulturutbildningar som finns i staden marknadsförs. *Tvårsamarbeten:* gott samarbete och koordination mellan arrangörerna ger synergieffekter; skapa nya nätverk och samarbetsformer för att spännande möten ska uppstå; hitta nya beröringspunkter mellan institutioner och fria kulturlivet, men också bättre samordning av barn- och ungdomskulturen. *Övergripande samordning:* bättre projektledning, tydligare samordning av strategier, utvecklingsarbete och kartläggningar inom kulturområdet.

Bygg på mångfalden. Mångfald lyfts fram i betydelsen etnisk mångfald och i betydelsen variation/bredd i utbud och konstnärliga/kulturella uttryck. Den kulturella mångfald som finns i staden, i båda dessa betydelser, ses som en av Malmös största styrkor. Att bejaka mångfalden och fortsätta skapa varierande tilltal som attraherar olika kulturintressen är en framgångsfaktor. Satsa på bredd och variation: resurser måste finnas för små aktörer och den kultur

som skall finnas för malmöbon i vardagen. Öppna upp kulturinstitutionerna ur mångfaldsperspektiv; det behövs fler mångkulturella platser.

Koppla kulturen till fler områden. Bredda synen på vad som är kultur och koppla kulturen till områden som sport, natur, historia och lärande. Det finns också behov av stödformer för "gråzonerna": de ickeorganiserade, mellan proffs/amatörer, mellan akademi /yrkesliv osv. Arbeta gränsöverskridande i både staden och världen för ökad kompetens och nya idéer.

Mötesplatser. "Skapa mötesplatser för att överbrygga språkliga och kulturella barriärer, för att involvera fler och göra kulturen angelägen för fler". Värna om gemensamma arenor, stimulera informella möten och arrangera fler kulturluncher med andra aktörer. Det behövs fler utomhusplatser, mötesplatser för "smalare" konstarter, och fler alternativa lokaler/kontors-/projektplatser för frilansare och mindre aktörer.

Nytt, vasst, ungt. Ge goda förutsättningar för det oprövade, men också det unga: bered plats för "spets och avantgarde". Se till att Malmö är en attraktiv plattform för professionell etablering för unga nyutbildade kreatörer. Det behövs förändringsvilja i sättet att arbeta från kommunalt håll, men också i hur kulturaktörerna själva förhåller sig. Se till att beviljande myndigheter fortsätter stödja projekt som sticker ut och att man fortsätter ge utrymme att lära av misstag. Utveckla och stötta ett mer oberoende och mindre institutionaliserat kulturliv samt fler stora event med "smalare" innehåll.

Tillgänglighet. Tillgänglighet tas upp ur tre aspekter. *Ekonomisk tillgänglighet:* fri/reducerad entré, billiga lokaler (bostäder, arenor, ateljéer) för kulturutövare/frilansare, men också att göra det enklare att söka pengar för att finansiera sina projekt. *Fysisk tillgänglighet:* öppetider, kulturbussar/kommunikationer (särskilt för skolor), handikappsanpassade kulturlokaler, pedagogiska koncept eller appar anpassade t.ex. för döva, på flera språk, lätt svenska osv. *Demokratisk tillgänglighet:* hur får alla tillgång till staden och hur ska alla vara med och forma den?

Helhetssyn. Se till hela "kedjan" från barn till utbildning till proffs, men också på kulturlivet i hela dess bredd inklusive det kommersiella och ideella. Ökade resurser, främst till fria aktörer, efterfrågas. Ge kulturlivet drägliga villkor och trygga anställningar. Subventionera kulturverksamheter i t.ex. Norra Sorgenfri för att bevara kreativiteten i området. Se till att det finns billiga lokaler som lockar konstnärer att stanna kvar i Malmö. Skapa praktik-/lärlingsplatser inom kulturområdet, ha mentorer inom kommunen för nya konstnärer, skapa en kulturinkubator. Lyft fram och skapa arbetstillfällen för de konstnärer och kulturarbetare med utländsk bakgrund som redan finns i staden, men ännu inte har någon yrkesmässig bas. De som bestämmer över kulturen bör vara mer blandade: fler yngre och mer jämställt.

KULTURENS ROLL FÖR STADENS HÅLLBARHET

Grunden för dialogens tema är behovet av ökad hållbarhet i samhällsutvecklingen. Kulturens roll för hållbarheten debatteras på många arenor. Bland annat har Malmö stad tillsammans med Malmö högskola skapat Institutet för hållbar stadsutveckling (ISU) med särskilt uppdrag att studera kulturens roll för hållbar stadsutveckling. Även på europeisk nivå efterfrågas forskning kring kulturens roll för bland annat medborgarskap, fungerande civilsamhälle, demokratiutveckling, social sammanhållning och identitet. På vilka sätt gör konst och kultur Malmö mer hållbart?

Globaliseringen och den digitala utvecklingen innebär tillsammans en tendens mot ökad likriktning samtidigt som ekonomiska och sociala klyftor tenderar att öka. "Mainstreamingen" berör både politik, konsumtionsbeteenden och kultur- och identitetsproduktion. Följden är att individer och företeelser i marginalerna blir allt osynligare. Detta är tydligt även på kulturområdet och utgör en risk för demokratin, idéutvecklingen och även för andra hållbarhetsaspekter där diversiteten är viktig.

Betoningen av ekonomisk tillväxt har inneburit ökat fokus på mätbarhet, vilket ofta leder till att man mäter det som *går* att mäta. Att effekter är svåra att mäta, innebär inte att de inte finns, utan att de mätsystem vi har inte så lätt kan fånga upp denna typ av samband. Det innebär sin tur att många komplexa kvaliteter och immateriella värden som är svårt att fånga i siffror, försvinner ur synfältet. Detta påverkar i hög grad kulturområdet, vars verksamhets-effekter sällan är lätt mätbara och där det som sker i marginalerna ofta är avgörande för nyskapandet.

Överlag förmedlar workshopsvaren en positiv tilltro till att kulturen kan spela stor roll i arbetet med stadens hållbarhet. Dels diskuterades vad som är hållbara villkor för kulturlivet, dels kulturens roll för stadens totala hållbarhet. Som styrkor framhålls det breda kulturutbudet, den starka gräsrotskulturen, det geografiska läget och att Malmö är en ung, kreativ och internationell stad. Dessutom säger man att det är lätt att förverkliga sina idéer i Malmö och att det finns en infrastruktur som gör att "allt är möjligt om man jämför med andra städer".

Hållbarhet för kulturlivet

Värna och utveckla kulturlivets ekosystem. "Ekosystemet" av enskilda konstnärer, via fria grupper till institutioner är grunden för ett rikt kulturliv i staden. Men det behövs samspel och balans mellan kontinuitet och flexibilitet, mellan stort och litet, gräsrot och institution. Möjlighet till långsiktighet, fördjupning och eftertanke samt rimliga arbetsvillkor och möjligheter att leva/överleva på konsten är grunder för ett hållbart kulturliv. Förslag för att stärka ekosystemet är fler återkommande större arrangemang och jämnare fördelning av kulturutbudet över staden.

Resurseffektivitet, återanvändning och mindre byråkrati. Med bättre samordning av existerande resurser (hus, lokaler), återanvändning av material (kostymer, rekvisita, teknik) och mindre byråkrati skulle kulturlivet bli mer resurseffektivt och långsiktigt hållbart. Det är viktigt att inte för stor del av anslagen går till byråkrati och administration. Kulturinstitutionerna borde kunna samarbeta mer med näringslivet och därmed frigöra resurser till mindre aktörer. Konsumtion av kultur/upplevelser/kunskap är dessutom mer hållbart än konsumtion av prylar.

Bredda medvetenheten och kunskapen om kulturens villkor och möjligheter. En grundförutsättning för att kultursektorn ska kunna vara med och utveckla stadens hållbarhet är att fler medborgare än de som själva är aktiva eller besöker konst och kulturaktiviteter blir medvetna om kulturens villkor och möjligheter. Konst och kultur behöver finnas med på politikernas och andra beslutsfattares dagordning och bör integreras i hela samhällsplaneringen. Kultursektorn kan bidra med gemenskap, kunskap, upplevelser, identitet, attraktivitet och tillväxt. Samtidigt är det viktigt att hävda andra värden än de kvantitativa hos kulturen för att inte ekosystemet på sikt ska sättas ur spel. "Låt kulturen kosta, det lönar sig i längden".

Kulturens roll för hållbarheten

Stärk kopplingen mellan kultur och skola. "Konstnärer och kulturutövare skulle kunna ta en mer aktiv del i undervisningen i estetiska ämnen och få fler barn att upptäcka kulturen och se konsten som en möjlighet." Om hållbarhet ska uppnås måste man arbeta långsiktigt med de

unga och då är skolan nyckeln. Det kan ske genom en kommunal Skapande skola-satsning eller en kulturgaranti. Öka samverkan mellan kulturlivet och skolan.

Mobilisera krafter och ta vara på engagemang och lust. Det finns ett stort antal aktörer och ett stort engagemang i staden på individ- och organisationsnivå. Ta vara på det engagemang och den lust som finns genom att skapa infrastruktur för ökad samverkan och kunskapsöverföring.

Det offentliga rummets roll som inkluderande vardagsrum. Det offentliga rummets roll betonas av många eftersom den mentala och fysiska tillgängligheten behöver öka. Det behövs nya rumsliga sammanhang och stadsrummet blir mer levande genom kulturaktiviteter.

Samhörighet, delaktighet, tillhörighet, tolerans. Den sociala hållbarheten behöver infrastruktur för delaktighet och medborgardeltagande. Öppenhet och tillgängligheten till kultur är avgörande och stärker bilden av "det goda Malmö".

Hållbarhet kräver det subversiva och förnyelse. Mod, att våga experimentera, att utmana makten och att få misslyckas är viktiga ingredienser för innovation, förnyelse och utveckling. Kulturutövarna behöver kliva ut ur sina "safe zones" och det behövs personer med olika synsätt inom kulturlivet. Kulturinstitutionerna föreslås användas på nya sätt: öppna upp dem, "spräng väggar, öka transparensen, mobilisera kraft genom nätverksbyggande och att sätt det etablerade på spel".

Dialog och samtal på tvärs. För dialog och samtal över traditionella gränser för att uppnå hållbarhet. Dels dialog med malmöborna och ett individ- och medborgarperspektiv, dels genom kunskapsöverföring och oväntade samarbeten. "Man måste ha mod att integrera, våga ta till sig andras tankar, idéer och kunskap." Tvärgående samarbeten efterfrågas: "crossmeetings" av tjänstemän, kulturaktörer och vanliga malmöbor. Vi behöver bli bättre på att nå ut bredare i fler sammanhang, att mötas och diskutera allas frågor. Bredare samverkan, nätverk och öppna dialoger föreslås bland annat inom stadsplanering och miljöområdet.

Kulturen som ett verktyg för att förena de tre hållbarhetsdimensionerna. Kultur kan vara ett verktyg för att förena de sociala, ekonomiska och ekologiska dimensionerna av hållbar utveckling. Det finns behov av ytterligare kopplingar mellan sociala projekt och kultur och att både ha konstnärliga och sociala utgångspunkter: Hur använder vi kulturen för att förbättra samhället? Hur får unga människors liv en mening?

DIGITALISERINGENS ROLL FÖR KULTURLIVET

Att den digitala utvecklingen är den del av samhällsutvecklingen som har haft och kommer att få mest genomgripande konsekvenser för både individer och samhällen är grunden för temat. Tekniken har lett till oöverskådliga informationsmängder och har bidragit till ökad konkurrens om människors tid och uppmärksamhet. Människor informerar, kommunicerar och interagerar på nya sätt och tekniken påverkar hur vi uppfattar världen, oss själva och hur vi beter oss. Det digitala skapar konvergens mellan tidigare åtskilda företeelser och är inte bara verktyg, utan en integrerad del i människors sätt att interagera. Tekniken ger demokratiseringsverktyg, men också ökade möjligheter för extremism, kontroll och klyftor.

Inom kulturområdet har det medfört ökade möjligheter att skapa, förmedla och tillägna sig kultur; möjligheter till förstärkning, förhöjning, fördjupning av upplevelser; möjligheter till ökad tillgänglighet och tillgång för publikgrupper/ deltagare; utmaningar i form av en ökande digital klyfta; ändrade förutsättningar inom upphovsrätten och möjligheten att ta/få betalt

för sitt arbete. Den svenska offentligstödda kultursektorn befinner sig generellt i utkanterna av de digitala möjligheterna både idémässigt och tekniskt. I första hand beror det på bristande kunskap och resurser.

I workshopen uppmuntrades fokus på de digitala verktyg, metoder och lösningar som kan vara med och utveckla kulturlivet framåt. Men också på att få syn på hur den digitala utvecklingen och kulturområdets utveckling hänger samman. Överlag uttrycktes en stark tro på att Malmös kulturliv skulle utvecklas positivt med digitalisering, genom att ta tillvara på möjligheterna vad gäller delaktighet, distribution, utveckling, skapande, kreativitet och tillgänglighet. För att detta ska kunna ske på ett bra sätt föreslogs det offentliga vara förebild och skapa förutsättningar.

Demokratiseringsverktyg. Använd de digitala möjligheterna maximalt för att tillgängliggöra kulturen: nå en större och bredare publik med information eller upplevelser; öka möjligheten att hitta eller positionera objekt, upplevelser och platser genom GPS-teknik; skapa alternativ distributioneller möjlighet att ta del av kultur på distans. Skapa digitala lösningar som kompenserar för funktionskillnader och öka de demokratiska möjligheterna genom brukarstyrning, sharingkultur och öppen data.

Den ökade tillgängligheten gör det samtidigt svårare att sortera, vilket ökar behoven av förmedling/vägledning och gallring. Med den tekniska utvecklingen uppstår en ökad förväntan på deltagande, ökad tillgänglighet och demokrati. De demokratiska effekterna förutsätter tillräcklig bandbredd och trådlösa nätverk, men behöver också beakta den ojämlika tillgången till teknisk utrustning och de digitala klyftor som finns eller kan uppstå.

Öka kompetensen, samordna och återanvänd. Samordna kunskapsspridning och kompetensutveckling inom området. Återanvänd och möjliggör delning den kunskap och erfarenheter som redan finns. Det finns många digitala möjligheter som inte nyttjas optimalt. När kulturens nya behov möter de digitala branschernas kompetens kan nya lösningar skapas: "Både kulturbranschen, den digitala branschen och rättighetsfolk behöver lära tillsammans". En samlad digital mötesplats föreslås för möten mellan teknik/utvecklare och innehåll/ kreatörer/ kulturskapare. Den digitala anpassningen kräver tid och att organisationerna ställer om. Det kan också behövas ekonomiska eller andra incitament att testa och utveckla nya lösningar.

Återanvänd även de tekniska lösningar som redan är gjorda/betalda för och hitta fler lösningar med öppen data. Det behövs både beställarkompetens och bättre kunskap om utvärdering för att mäta effekterna av insatserna. Genom den digitala tekniken har mycket blivit billigare och enklare. Men den har också förändrat andra ekonomiska villkor för kulturproduktion: det har blivit svårt att ta betalt; ibland kopplat till upphovsrättsliga frågor, ibland till förändrade förväntningar och beteenden.

Innovation och nya uttryck. Digitaliseringen ökar möjligheterna till innovation och nya uttryck. Utställningsrummet har förändrats liksom möjligheterna att uppleva kulturarv oberoende av fysisk närvaro och att uppleva dåtid i nutid genom augmented reality-tekniker. De digitala verktygen ger upphov till nya liveupplevelser, nya produktionssätt, distributionsmöjligheter och visningsätt. Dessutom gör tekniken det lättare att arbeta sektorsöverskridande och med relationsskapande metoder.

NYA SÄTT ATT SAMARBETA OCH SAMVERKA

Grunden för temat är att det under en lång rad av år funnits ett ökat fokus på vikten av samarbete och samverkan, inte minst över traditionella kunskaps- eller samhällsområden. Tendensen har snarast ökat med jakten på kreativitet/innovation och utgår från två behov. Dels att åstadkomma bättre idéer, innovation och utveckling, dels att dela på resurser och hitta effektiva arbetssätt. Det gäller både kulturområdet och andra områden. Som mycket förändringsarbete har detta visat sig vara lättare sagt än gjort, särskilt om man ser till etablerandet av strategiska och långsiktigt utvecklande samarbeten. Inom kultursektorn är det vanligt med kortare eller enskilda projekt.

Mycket arbete inom kultursektorn bygger på samarbeten och kollaborativa processer (t.ex. scenkonstproduktion) och det finns således stor vana att samarbeta. För många är det den normala arbetsprocessen. Riktigt bra samarbeten anses ofta bygga på inre motivation, som ses som en grundförutsättning. Samarbeten är ofta personberoende och därmed bräckliga i relation till långsiktighet. Det är dessutom vanligt att samarbeten används som styrmedel – som krav för att få bidrag av olika slag.

Möjligheter med samarbeten idag. Många vittnar om en öppen, positiv attityd till att samarbeta. Malmös storlek gör att mycket är tillgängligt, möten är möjliga och samverkan hanterbar. Mångfalden i Malmö ses både som hinder och möjlighet. Mycket har blivit billigare och enklare att hantera genom ny teknik, vilket ger mer jämställda förutsättningar för samarbete. Många ser samarbete som en del av kärnverksamheten, exempelvis inom filmområdet. Laborativa miljöer (som STPLN eller MEDEA) där oväntade saker kan växa fram, högskolorna och regionens resurscentrum i Mazetti ses också som möjligheter för samarbeten. Det finns många synergieffekter och mervärden med samarbeten: bättre resursutnyttjande, bättre förankring, möjligheter till utveckling, underlätta genomförandet av projekt, erövra ny kompetens/kunskap och så vidare.

Hinder för samarbeten idag. Brist på tid, pengar och kommunikation, men även slimmade organisationer och byråkrati nämns som hinder. Att hitta rätt kontakt i Malmö stad och krav från bidragsgivare försvårar samarbete: det finns en top-down struktur där krav, ramar och villkor formuleras uppifrån. Det är svårt att få bidrag för samarbeten mellan fria aktörer och institutioner, men även för fria aktörer som vill samarbeta med varandra. Konkurrens aktörer emellan och att institutioner/byggnader inte är tidsenliga nämns som barriärer. "Hur väl kan de arenor vi har ta vara på den kreativitet som finns?" Ett annat hinder är "projekthysterin" – att allt ska tidsbestämmas, redovisas och avslutas.

Förutsättningar för att samarbeta mer, bättre eller annorlunda än idag. Det som efterfrågas är mer resurser: tid, pengar, lokaler och teknik. Prestigelöshet och möjligheter att testa samarbeten behövs. Det borde vara enklare att flytta resurser mellan organisationer och uppdragen skulle vara mindre låsta. Många efterlyser genreöverskridande mötesplatser som samlar utövare från olika discipliner. Man vill ha fler neutrala plattformar för oväntade kontakter. Att "mötas kors och tvärs för att lära sig av andra" kan öppna upp för nya samarbeten: "Ska man ha gränsöverskridande samarbete måste man känna till de andras professionella identitet". Samarbeten leder fram till nya lösningar och till nya samarbeten. Fler laborativa miljöer efterfrågas där nytt kan hända, utan förbestämda ramar.

Många nämner Malmö stad och kulturförvaltningens roll som bidragsgivare. Malmö stad bör uppmuntra samarbetsprojekt och bör ha medel avsatta för samarbetsprojekt med möjligheter som inte finns idag. Man efterfrågar ett "byråkrattöd" som underlättar förståelse mellan fria

utövare och myndigheter. Tydligare översikt över Malmö stads organisation efterfrågas, men också mer flexibilitet kring lagar och regler. Långsiktighet bör möjliggöras inom stödsystemen i högre grad än idag. Branschkompetenta personer måste bedöma ansökningar (referensgrupper eller tjänstepersoner) och inte politiker.

Viktigaste resurserna att samarbeta kring. De resurser som nämns oftast är: kunskap, kompetens, erfarenhet, idéer, inspiration, publik, teknik, lokaler, marknadsföring, pengar och nätverk. Malmö stad bör möjliggöra nätverksträffar, men också förmedling av tillgängliga kulturlokaler. En resurspool som lånar ut utrustning/lokaler men även kompetens föreslås: att tjänster kan bytas mellan olika organisationer.

Viktigaste områdena att samarbeta kring framöver. Det som nämns allra mest är samarbeten inom kulturområdet. Där vill man samarbeta kring talangutveckling, genreöverskridande kompetensutveckling, tvärkonstnärligt samarbete, samarbete inom marknadsföring, barn och unga, mötet med publiken och kring kreativa kontorsmiljöer. Öppna deltagarstyrda samarbeten lyfts fram. Samarbeten med Arbetsförmedlingen och arbetsmarknadsprojekt nämns, men också samarbeten inom Skåne. Bättre dialog mellan fria utövare och myndigheter efterfrågas.

Utöver kulturområdessamarbeten nämns samarbeten med det digitala området men också att få kulturen att vara en del i samhällsutvecklingen. Att använda konsten för sociala relationer, samhällsbyggnad, hållbarhet, integration och jämlikhet nämns. Med Malmös närhet till kontinenten bör internationella samarbeten utvecklas. Malmö som fristad för fler konstområden än författare nämns.

SKA KULTURLIVET VARA DEMOKRATISKT?

Dialogens tema grundar sig på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna. Enligt den har alla människor "rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner." Det gäller för var och en, oavsett etnisk tillhörighet, hudfärg, kön, språk, religion, sexuell läggning, politisk uppfattning, social ställning, funktionsnedsättning eller ålder.

Kultursektorn arbetar på olika sätt och i olika grad med att öka delaktighet, angelägenhetsgrad och tillgång för så många människor som möjligt. Men det är fortfarande många i Malmö som upplever att de inte har den tillgång till utbud och utövande inom kulturens område på det sätt de skulle önska eller uppfattar sig ha rätt till. Hur kan vi uppnå ett mer inkluderande kulturliv?

Allmänt upplevdes temat som angeläget, men det var svårt att få till stånd en konstruktiv diskussion i flera av grupperna då kunskapsnivån i ämnet var för låg. I flera grupper tillhörde de som samtalande normen och hade begränsade kunskaper gällande funktions- och tillgänglighetsområden. Flera verksamheter kan på ytan verka tillgängliga för alla i meningen att man inte aktivt utestänger någon. Däremot kan det finnas osynliga hinder som kommunikationer, information och kultur-ella skillnader, som gör att alla inte kan delta på samma villkor. "Det är inte självklart att man, om man inte tillhör normen, kan förvänta sig att bara kunna dyka upp på exempelvis restaurang, bio, teater eller tåg utan att först ha haft en dialog med verksamheten".

Brister/hinder för allas tillgång till/utövande av kultur i Malmö idag. Ett antal brister eller hinder nämndes återkommande. Dels handlar det om attityder som låg förändringsvilja, ointresse, rädsla, rasism/fördomar/främlingsfobi eller att släppa ifrån sig kontroll. Dels handlar det om

låg kunskapsnivå om hur man kan tänka och gå tillväga eller ovilja att erkänna "att problemen finns hos oss, inte hos någon annan". Många anger strukturella orsaker som sociala koder, social ställning och segregationen i samhället. Tolkningsföreträdet och beslutsmakten finns oftast hos den som är en del av normen. Mer konkreta hinder som ekonomi, språk, funktionalitet, information och fysisk tillgänglighet lyftes också fram. Att kulturutbudet främst finns i centrum påverkar tillgängligheten negativt.

Åtgärder för att komma närmare målet om allas rätt till kultur i Malmö 2020:

- Se till att alla institutioner görs tillgängliga för människor med funktionskillnader. Se till att de samarbetar med aktörer runt om i Malmö.
- Gränsöverskridande samarbeten och samverkan mellan offentlig, ideell och privat sektor.
- Tydlig politisk vilja att prioritera kulturåtkomst även för de som inte är norm.
- Kulturskolan ut på skolorna istället för samlat på ett ställe.
- Satsa på kunskapsutveckling, exempelvis tillgänglighetskonsult eller arbetsgrupper med experter. Informera och avdramatisera.
- Riktade, långsiktiga satsningar: mer tid tillägnad frågan.
- Ta bort ekonomiska hinder: Gratis/låga priser på kultur, särskilt för barn.
- Involvera dem det berör: medborgarengagemang, medborgardelaktighet, brukardialoger.
- Jobba aktivt med representativitet och inflytande i alla led: av, för, med, om. Öka relevans och igenkänning.
- Mobila/flexibla produktioner = spelplatser närmare publiken
- Alla förskolebarn/grundskolebarn ska få möta kulturen i sin vardag.
- Utveckla de digitala möjligheterna.
- "Sluta vara hotad i din norm så kan du förändra. Våga erkänn dina privilegier!"

VILKA FÖRUTSÄTTNINGAR BEHÖVS FÖR ATT FRÄMJA KONSTNÄRLIG UTVECKLING OCH FÖRNYELSE?

Allt pekar på en fortsatt ökad globalisering och urbanisering. Flödet av människor och idéer kommer att fortsätta öka. Kreativitet och idéutveckling är idag i hög grad beroende av dessa flöden. Malmö är redan idag en stad där människor från hela världen bor och verkar. Vad innebär det på konstens och kulturens område? Hur kan vi tillsammans utveckla internationaliseringens möjligheter i Malmö fram till 2020? Vilka förutsättningar behöver vi för att främja konstnärlig utveckling och förnyelse 2020?

Malmö har en unik blandning av institutionella och fria aktörer inom kulturområdet som gör staden dynamisk och intressant både konstnärligt och i vidare bemärkelse. Atmosfären upplevs som öppen, tillåtande och samarbetsvänlig. Många konstnärer och kreativa personer väljer av den anledningen att bosätta sig här. Hur ser vi tillsammans till att det i Malmö finns en bra grund för att fortsätta ligga i framkant och vara intressant för konstnärer och kreativa personer 2020? Temats utgångspunkt är att villkoren för förnyelse och konstnärlig utveckling är grunden för hur området kan utvecklas och de internationella impulserna är en del av utvecklingsarbetet.

De viktigaste förutsättningarna för konstnärlig och kulturell utveckling

Möjligheter att leva på konst och kultur. Viss grundtrygghet och långsiktiga förutsättningar för utövare är en nödvändighet för utveckling inom området. Det behöver finnas (ekonomiska) stödstrukturer och andra villkor som ger möjlighet att leva på konst och kultur.

Möjlighet till billiga lokaler och utrustning. En grundförutsättning för att vara verksam är tillgång till rimliga arbetslokaler (ateljéer, kontor, scener) men också utrustning (teknik) och boende.

Fungerande och varierad infrastruktur. Balansen mellan institutioner och fristående verksamheter är viktig. De fyller olika funktioner och det behövs många och varierade aktörer för ett utvecklat kulturliv. Utbud behöver finnas att tillgå i hela staden, för alla malmöbor. Den kulturella infrastrukturen behöver vara synlig och en del av stadsplaneringen. Den digitala tekniken har stor betydelse för spridning av kultur och nya plattformar för kultur och bör ses som en del av infrastrukturen. Bra kanaler för informationsspridning och kommunikation är också nödvändiga.

Positiv inställning till och förtroende för konst och kultur. Staden behöver ha en bred syn på vad konstnärlig verksamhet är. Förnyelse inom kulturen bör uppmuntras - inte bara det som möter en publik. Yttrandefrihet och konstnärlig frihet är grundförutsättningar; vilja, kunskap och en tillåtande atmosfär är andra. Det behövs utrymme att experimentera, samt aktörer som kan och vågar ta risker. Kompetensen hos bidragsgivare och politiker behöver vara hög. Öppenhet och tydlighet kring att vi har diskriminerande strukturer behövs. Värna konstnärlig kvalitet och ta tillvara stadens kulturarbetare.

Samarbeten och mötesplatser. Möjligheter till samtal om konst och kultur behövs, men också möjligheter till exponering. Organisationer, forum och mötesplatser där konstnärer kan arbeta tillsammans behövs (exempelvis resurscentra) men det behövs också möten mellan discipliner och öppna arenor i det offentliga rummet. "Institutionerna får inte bli fästningar". Tillgång till nätverk (delaktighet) är nödvändigt för ett starkt kulturliv. Hybrida verksamheter förstärker utveckling och förnyelse.

Koppling till malmöborna. Kopplingen till publiken och malmöborna är en grundförutsättning för utveckling. Människors olika socioekonomiska förutsättningar kan försvåra för såväl kulturproduktion som kulturkonsumtion. Det gäller inte minst barn och unga. Det är även viktigt att kulturproducenter och kulturkonsumenter får tillfälle att träffas. Konst och kultur behöver vara integrerade i skolans arbete. Möjlighet till kreativitet för unga behövs. Alla, oavsett bakgrund och förutsättningar i hemmet, ska ha möjlighet att uppleva olika kulturformer.

Följande förslag framkom i dialogen

- En mer generös budget för det fria kulturlivet samt fleråriga verksamhetsstöd. Minska byråkratin och förenkla regelverken. Ge stöd för att nå bredare publik.
- Malmö borde införa den så kallade "en-procents-regeln" för offentlig utsmyckning (idag är den bara en rekommendation).
- Se till att kulturen blir en naturlig del av stadsplaneringen (kulturens infrastruktur borde vara lika viktig som kollektivtrafik, vägnät och handelsstråk).
- Det bör finnas bättre möjligheter att använda tillfälliga lokaler.
- Placera kulturarbetare på alla förvaltningar för att öka kulturperspektivet inom Malmö stads arbete (exempelvis inom vård och omsorg i mötet med äldre).
- Låt Kulturskolan bli en fri resurs och inför kultur för alla på schemat i skolan.
- Informera bättre kring kulturmöjligheter för unga i skolan; unga ska veta vilka aktörer som finns. Malmö har en stor del ung befolkning och måste rikta satsningarna för att nå barn från hela Malmö.

- Det fria kulturlivet har för stort ansvar för konstnärlig och kulturell utveckling i förhållande till dess resurser; institutionerna måste ta sitt ansvar och vara förnyande.
- Armlängds avstånd behövs mellan politiker och tjänstemän.

Internationaliseringens möjligheter

Mer internationella samarbeten. Det finns internationella konstnärer och kulturprofiler som bor i Malmö men har världen som arbetsfält. Vi behöver "naturliga kulturvägar ut i världen som ger mervärde i Malmö". Exempelvis skapa en fond för internationella kultursamarbeten ("Malmö är dåligt på att importera och exportera kultur"). Bildkonsten (t.ex.) är idag internationaliserad. Vi behöver även lära känna varandra bättre inom kulturområdet och se till att vi kan ta del av varandras kulturyttringar. Bejaka "segregationens positiva sidor" och ge möjligheter till valda gemenskaper. Det är viktigt med olikhet och motstånd för att föra utvecklingen framåt.

Utveckla "den globala internationaliseringen". Malmös geografiska läge ger förutsättningar för internationella samarbeten och nätverk, men ta också vara på den globala internationaliseringen (den kulturella mångfalden i staden). Konstnärer tar sig gärna hit på grund av det geografiska läget. Idag finns många utländska författare och kulturutövare i Malmö utan ingång i det svenska samhälls- och kulturlivet, vilket innebär både en stor potentiell publikgrupp och potentiella utövare som inte nyttjas. Var finns gatekeepers?

Stadens blandade befolkning ses som berikande och ger vidgade vyer och mindre inskränkthet. Det ger en kulturell bredd i utbudet och "konsten blir mer kosmopolitisk och därmed levande". Någon påpekar att med tanke på att 174 nationer finns i Malmö så märks det lite: större och fler avtryck behövs.

Stärk den internationella profilen och initiativen. Ge plats åt initiativ och uppmärksamma de goda exempel som finns (MAFF filmfestival, Sommarscen, Malmöfestivalen och Moriskan lyfts fram) och spegla det internationella Malmö genom kulturen. Det officiella Malmö måste synliggöra den kultur som kommer från andra kulturella sfärer. Även inom utbildningsområdet finns internationell potential som kan nyttjas bättre. Se till att Malmö har internationell lyskraft och tillvarata de kosmopolitiska resurser som finns.

Öresundssamarbetet. Skattepolitiken är ett hinder för den som arbetar över sundet. Möjligheter finns att stärka samarbetet med Köpenhamn/Själland, att se oss som en region.

BARN OCH UNGAS RÄTT TILL KULTUR

Grunden för temat är att enligt FN:s Barnkonvention har alla barn (0-18 år) rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. Konventionsstaterna ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet. Idag har inte alla barn i Malmö möjlighet att till fullo nyttja sina kulturella rättigheter. Hur kommer vi närmare målet om alla barns rätt till kultur 2020?

Workshopgrupperna diskuterade dels vilka tillgångar och hinder som finns i Malmö idag för alla barn och ungas rätt till kultur, dels hur relationerna mellan hem, skola, fritid och kultur ser ut idag och vad som kan göras åt de brister som finns. Det finns mycket som är positivt och underlättar barn och ungas rätt till kultur redan idag: organisationer, arbetssätt och olika initiativ och samordningsinsatser.

Hinder och brister idag. De hinder grupperna ser för att möjliggöra alla barn och ungas rätt till kultur, kan de delas in i ett antal rubriker:

- *Barnperspektiv, reellt inflytande och status saknas ofta.* Barn och ungas tillgång till kultur är beroende av vuxnas intresse och kunskap och bygger ofta på engagemang hos vuxna eldsjälar. Det är oftast vuxna som planerar för barn - barnen är inte tillräckligt delaktiga i utbudet. Dessutom är statusen ofta låg hos de yrkeskårer som arbetar med barn och unga: inom kulturlivet, hos lärare och pedagoger.
- *Svårt att nå ut och nå rätt.* Det upplevs som svårt att nå ut med information och kommunikation. Vem vet egentligen vad som händer? Vilka marknadsföringskanaler fungerar? Hur kommunicerar vi med icke-brukarna? "Malmö.se är usel ur ett barnperspektiv". En översikt saknas, exempelvis en interaktiv karta där man kan se allt som händer och allt man kan engagera sig i Malmö som ung.
- *Kulturlivets lokalisering och organisering utgör hinder.* Kulturutbud och mötesplatser ligger i stadens centrala delar och når därför inte alla; lokaler och resurser saknas i vissa områden. Det saknas forum för barns egna framträdanden och publicering och det saknas mötesplatser för större barn. Centrala inköp från KBU riskerar att urholka möjligheten för aktörerna att sälja direkt till skolan. De stora institutionerna riskerar att urholka möjligheter för fria kulturlivet att arbeta gentemot barn och skolan.
- *Skolans organisering utgör hinder.* Lärarnas brist på tid är ett stort hinder. Den nya läroplanen kan både stärka och stjälpa arbete med kultur i skolan. Många inom skolvärlden ser inte kulturen som ett användbart verktyg. Det upplevs svårt att nå in i skolans värld som kulturaktör och också att möjligheter till fördjupning saknas i arbetet mellan skola och kultur. Det behövs ett politiskt beslut om att skolan har ett ansvar att erbjuda samtliga elever kulturupplevelser på skoltid.
- *Stadens organisering utgör hinder.* Den kulturella infrastrukturen är inte utvecklad i alla stadsområden. Förhoppningsvis blir detta bättre efter Malmö stads omorganisation 2013. Samverkan mellan olika förvaltningar i Malmö stad brister ofta. Det behövs gemensam samordning och ett helhetsperspektiv på Malmö gemensamma insatser.
- *Vilken kultursyn? Avdramatisera kulturen genom tilltal, kringarrangemang, särskilda projekt och gratisarrangemang.* Värdera inte kulturen, utan lyft fram alla medborgares syn och upplevelse av kulturen. Den kultur som erbjuds representerar inte i tillräcklig grad befolkningen i Malmö. Vad krävs för att man ska känna sig "hemma" i kulturlivet? Mycket av barn och ungas eget kulturutövande exkluderas i det begrepp vi använder idag. Kulturvärlden måste vidga sitt synsätt och se ungas kulturutövande som just kulturutövande. Skolans tolkning av kulturbegreppet och sitt kulturuppdrag är otydligt. Skolan och kultursektorn behöver ha ett gemensamt synsätt.
- *Stärk samarbetet med fritidssektorn.* Skapa alternativ där exempelvis sport kombineras med böcker. Föreningslivet kan kopplas in och vävas in i fritidsverksamheterna. Sportaktiviteter och anläggningar ligger närmare i bostadskvarter och stadsområden än de kulturella motsvarigheterna, vilket gör att det är lättare att använda sin fritid till sport än kultur. Kulturvärlden måste bli bättre på att inleda samverkan med fritidsaktörer och -föreningar. Föräldrarna glöms bort eller exkluderas. Det finns ingen samlingsplats för föräldrar och barn, speciellt inte när barnen blir äldre. Flera svårigheter med relationen mellan kultur och hem nämns. För mycket hänger på familjens intresse och kunskap och på eldsjälar.
- *Segregation och ekonomiska hinder.* Att en stor andel av Malmö befolkning är resurs-svaga utgör hinder för deltagande. Flera verksamheter har avgifter som kan vara hindran-

de och transport till och från kulturupplevelser kostar. Det behövs fler möjligheter att röra sig mellan olika områden i staden efter skolan.

Innehållet i konstområdesdialogerna

I de konstområdesinriktade dialogerna återkom ett antal omvärldsfaktorer eller tendenser i samhällsutvecklingen som berör alla områdena:

- Den digitala utvecklingen
- Globalisering, internationalisering och migration, inklusive Malmös demografi
- Den svenska skolans utveckling
- Ökande sociala klyftor
- Ekonomisk rationalitet och marknadstänkande
- Medias förändrade roll

När det gäller konstens och kulturens mer interna utveckling i relation till dessa faktorer diskuterade samtliga dialoggrupper

- Konstens och kulturens politiska ställning
- Konstens och kulturens ekonomiska villkor
- Kulturens oberoende upplevs som hotat
- "Mätbarhetshets" när allt ska bevisas i siffror
- Samtidig önskan och krav att nå "alla"

Utöver dessa generella omvärldsanalyser lyftes även det som är specifikt för respektive område fram.

KULTURARV

Inom området kulturarv ifrågasattes den statiska kulturarvssynen, det talades om vad den nya europeiska kulturstrategin kommer att betyda och om hur kulturarv alltmer ses som en regional tillväxtfaktor. Dessutom diskuterades betydelsen för kulturarvsområdet av att mainstreamingen i samhället ger ökad polaritet mellan innanförskap och utanförskap. De frågeställningar som diskuterades i grupperna var:

- Hur levandegör vi kulturarvsplatser och -miljöer? Vad bör vi göra i Malmö fram till 2020?
- Vad kan/vill vi åstadkomma inom kulturarv i relation till den digitala utvecklingens möjligheter fram till 2020?
- Vad ska vi använda kulturarvet till? Det finns både bruk- och missbruk av kulturarv. Vad är viktigt att göra i Malmö fram till 2020?
- Hur kan vi i Malmö arbeta med allas rätt till kulturarv utifrån diskrimineringsgrunderna utan att diskriminera? Hur kan vi öka medborgarinflytandet och bryta segregationen i det kulturarv som vi visar och manifesterar med fokus på 2020?

Samtalen lyfte fram att det behövs kulturarvsplatser i olika områden och att skapa förståelse för stadens historia och bakgrund genom relevanta berättelser från olika perspektiv (ålder, genus, bakgrund) för att nå många malmöbor. Bland annat genom att samarbeta med studieförbund/folkbildning och genom digitala lösningar (mycket återstår att utveckla och göra). Det kan bland annat handla om att utbilda nya kompetenser inom det digitala området med inriktning mot museer. När det gäller hur kulturarvet brukas handlar det bland annat om att problematisera begreppet kulturarv och att "avnationalisera" kulturarvet och se det som de proces-

ser de (kulturarven) är. Hur kan de aktörer som ses som auktoriteter samordna och bjuda in fler? Var sker kulturarvet?

SCENKONST OCH MUSIK

Inom scenkonst och musik diskuterades behov av förändrade villkor för konstformens utveckling (bland annat på grund av den så kallade "Baumols sjuka"³⁷) samt scenkonstens roll för den sociala hållbarheten. De frågeställningar som diskuterades i grupperna var:

- Hur och var skapas morgondagens scenkonst? Vad behövs för att främja en konstnärlig utveckling inom scenkonstområdet fram till 2020?
- Hur säkras vi scenkonstens plats i skolan? Vad behöver göras fram till 2020?
- Vilken är scenkonstens roll och relevans i ett föränderligt Malmö? Vad är viktigt fram till 2020?
- Hur kan samverkan mellan det fria och institutionella scenkonstlivet se ut? Ge förslag att genomföras fram till 2020
- Vilket är scenkonstens värde? Hur kan vi formulera och mäta nyttoaspekter (exempelvis värdet av tillgång till kultur, för barn/individ/samhällsutvecklingen)?

För att främja den konstnärliga utvecklingen inom området behövs verklig och innovativ feedback i anslagsprocessen. Kontinuerlig återkoppling från båda parter (ansökare och beviljare) är nödvändigt för att förverkliga ett hållbart kulturliv i samverkan. Möjlighet för andra anställningsformer (allianstanken) och fleråriga verksamhetsstöd bör ses över, liksom att det finns rätt kompetens hos expertgrupper och handläggare. För att säkra scenkonstens plats i skolan behövs ökad samverkan mellan kulturpolitik och skolpolitik, som exempelvis leder till mer uppsökande verksamhet, att scenkonstaktörer genomför residens på skolorna och en kulturgaranti för barn värd namnet. Scenkonstens relevans framöver bygger bland annat på dess förmåga att skapa debatt och samtal, skapa förståelse mellan människor och möjlighet till empati och medkänsla.

BIBLIOTEK OCH LITTERATUR

De faktorer man pekade på inom området bibliotek och litteratur var behovet av litteratur på olika språk, vikten av den lokala dimensionen samt behovet av nya biblioteksrum. De frågeställningar som diskuterades i grupperna var:

- Hur kan biblioteken respektive litteraturen utvecklas i en digitaliserad värld? På vilka sätt kan biblioteken bidra till ökad digital delaktighet och inflytande för medborgarna?
- Vilken roll anser du att biblioteken har i Malmö idag? Vilken roll skulle du önska att de har 2020?
- Hur kan vi göra litteraturen tillgänglig för alla samhällsgrupper?
- Hur påverkar svenska skolans utveckling utvecklingen inom: a) biblioteksområdet? b) litteraturområdet?

Biblioteken måste tillåtas ha en laborativ sida, att utvecklas snabbt och testa olika arbetssätt. Det är också viktigt att kunna verka som ett alternativ till den kommersiella marknaden, att överbygga klyftor och fungera som lärcentrum. Biblioteken måste ha sin roll klar och utifrån

³⁷ Fenomenet att lönekostnaderna stiger inom en viss tjänstesektor trots att produktiviteten inte stiger i samma utsträckning. Begreppet har använts för att förklara löneutveckling och produktivetsproblem inom kultursektorn. Konstnärlig produktion har under moderniseringsprocessen relativt sett blivit dyrare, då kulturproduktion inte kan effektiviseras. Att uppföra en pjäs eller ett musikstycke kräver samma arbetsinsats och samma kompetens över tid. Priset på denna arbetskraft har dock ökat konstant som en följd av produktivetsförbättringar i andra delar av ekonomin.

den ta sig an de digitala utmaningarna. Genom den digitala utvecklingen har bibliotekarien fått en ny roll och ett breddat uppdrag, som bland annat innefattar informations- och delaktighetsansvar. Bibliotekens sociala roll, särskilt som nav i sitt närområde, behöver utvecklas framöver. Biblioteken behöver finnas där människor rör sig och arbeta med det demokratiska uppdraget i samarbete med andra organisationer (skolan, frivilligsektorn och så vidare).

BILD OCH FORM

Inom bild och form är det viktigt att integrera kreativa och konstnärliga lärprocesser i skolan, men också att värna kulturens oberoende och ge utrymme för risktagande, föränderlighet och långsiktighet i konstnärliga projekt. Man talade också om vem kulturen når idag och om behovet av lokalt tänkande, det vill säga att den internationella dimensionen behöver vara närvarande i det lokala konstlivet. De frågeställningar som diskuterades i grupperna var:

- Hur stödjer man utan att styra? Hur kan utövarna utöva utan onödig inblandning? Hur ska stödformer och ersättning för (konstnärligt) arbete se ut?
- Hur skapar man kreativ dynamik mellan fritt och organiserat konst- och formliv?
- Hur kan konst och form nå er och nya grupper utan att förlora kvalitet och konstnärligt risktagande?
- Vilken roll ska bild och form ha i skolan (alla nivåer, från förskola till högskola) 2020?

För att stödja utan att styra behövs mer tid för samtal om konst och kultur och tydligare kulturpolitiska mål. Utställningssättningen behöver genomföras konsekvent inom alla Malmö stads projekt. Anställ (mer konsekvent) konstnärer i projekt/verksamheter som arbetar med stadsmiljö, arkitektur och samhällsbygge. För att skapa en bättre dynamik inom konstområdet måste man i högre grad utgå från de små aktörerna, samt hitta former för att underlätta samarbete. För att bredda deltagandet behövs mer konst i det offentliga rummet men också kontinuitet och långsiktighet (inte arbeta med publikutveckling i projektform). För att utveckla bildens och formens roll i skolan behövs hubbar eller kopplingsdosor mellan skola och kulturliv. Bild bör prioriteras som kommunikation och formundervisning ses som viktig utifrån ett miljöperspektiv. Dessutom måste skolan bli bättre på att fånga upp elevernas digitala kreativitet.

FILM OCH RÖRLIG BILD

Inom film och rörlig bild var några av de viktigaste faktorerna den öresundsregionala arbetsmarknadens villkor, behovet av tidig kunskapsspridning genom skola/högskola, konsumtionsmönster i förändring (interaktivitet) och filmens politiska ställning (kultur eller näring?). De frågeställningar som diskuterades i grupperna var:

- Vad behövs för att utveckla film och rörlig bild i relation till nya medievanor och teknikmöjligheter?
- Hur kan film och rörlig bild som kultur och näring bättre spegla och välkomna Malmö idag? (med den befolkningssammansättning staden har)
- Hur kan samverkan se ut för att göra filmen attraktiv för såväl kulturen, näringsliv, filmturism och besöksnäring?
- Hur kan film och rörlig bilds ställning stärkas? Hur stärks och synliggörs branschen?

En utvecklingsfond skulle behövas för att vidareutveckla filmens och den rörliga bildens relation till nya medievanor och tekniska möjligheter. Fonden skulle kunna vara uppbyggd även av privata pengar och organisationer som vill dela med sig av sin kunskap. För att utveckla hur film och rörlig bild speglar Malmö föreslås dels ett centrum för film i Malmö ("Malmö Film-

hus”, ”Swedbank Cinema”) och att näringslivet tydligare kopplas in i filmfrågorna. Det behövs en gemensam strategi för kultur, turism och näringsliv så att fler filmer blir gjorda, lyfts fram och så att (den lokala/regionala) kompetensen stärks – med ett internationellt perspektiv. Malmö stad behöver en film-och mediekunnig samordnare.

FOLKBILDNING OCH GRÄSROTSKULTUR

Inom folkbildning och gräsrotskultur lyftes brist i tillgång till lokaler och nya sätt att organisera sig utanför den traditionella föreningsformen upp. Man talade också om medias makt och påverkan och om ”det politiskt-ekonomiska världssystemet” (tillväxt- och marknadstänkande). De frågeställningar som diskuterades i grupperna var:

- Hur kan vi i Malmö öppna upp för nya sätt att organisera sig? (inte bara föreningsformen eller kopplat till dagens regelverk för studieförbunden)
- Hur samverkar vi kring våra resurser? (Malmö stad, studieförbunden, kultursektorn mm)
- I vilken form ska/kan/bör/ offentlig verksamhet vara inblandad i gräsrotskulturen?
- Hur ges utrymme för större diskussioner än de strukturerna tillåter?
(folkbildning/studieförbund)

När det gäller nya sätt att organisera sig är de sociala värdena och mötesplatserna en grundbult. Man behöver se vikten i själva verksamheten, inte bara i organisationen som genomför den. Det behöver också finnas stöd för snabba, korta initiativ (som Kulturexpressen). För att samverka kring resurser behövs bättre kännedom om varandras verksamheter, enklare tillgång till exempelvis skolornas lokaler och att lokaler för möten/ människor/föreningar måste planeras redan på stadsbyggnadskontoret. Det offentliga inblandning i gräsrotskulturen bör ligga i styrningen av resurserna men också i att stimulera till samarbete och samordning. Det viktiga är att se kultur som något grundläggande som berikar individ och samhälle och som ”man har rätt till”, utan att det alltid ska kvalitetsbedömas. Professionalism är inte alltid det viktiga.

Innehållet i Ungas röster

De unga malmöborna lyfte fram vikten av faktisk delaktighet för att engagera sig i kulturlivet. För dem handlar kultur inte enbart om utövande av estetiska verksamheter utan även om etniska kulturformer där fokus ligger på individen och att de sociala samspelen är viktiga. Gränserna är dock flytande och de unga använde överlag ett brett kulturbegrepp. I de allra flesta grupperna ansågs sport självklart vara kultur. Att kulturverksamheter görs tillgängliga för en bredare skara malmöbor ansågs viktigt. För lite delaktighet, fokus på vuxnas preferenser och syn, ekonomisk och fysisk tillgänglighet lyftes som hinder. Unga malmöbor vill få större utrymme, mer att säga till om och vara med och utveckla kulturlivet utifrån egna utgångspunkter.

Avslutande kommentarer

Kulturpolitiken har, som all politik, en normativ funktion. Det staden lägger resurser på framstår dels som viktigt och värdefullt, dels som allmänt accepterat och etablerat. Politiken är ett uttryck för stadens hållning och värderingar över tid och visar vilka möjligheter och företeelser som värdesätts. Hur ska kulturpolitiken möta de samhällsutmaningar Malmö både är mitt i och har framför sig? Vilka möjligheter, företeelser och hållningar ska utvecklas?

Dagens utmaningar är sammansatta, sammanlänkade och ibland motsägelsefulla. Det förutsätter en mer gränsöverskridande kunskapskultur med ökad samverkan mellan olika typer av kunskap och fler initiativ till fördjupad samverkan över områdes- och förvaltningsgränser. Malmö behöver mer fokus på sociala och kulturella dimensioner av samhällsutvecklingen. Levnadssätt, livsstilar, identiteter, livsåskådningar och mellanmänniska relationer visar sig allt viktigare. Ökad interkulturell förståelse och kunskap behövs, men också ökad beredskap på och förmåga att hantera ständiga förändringar. Förmågan att hantera den digitala utvecklingen kommer att vara allt viktigare.

Den ekonomiska rationalitetens dominans på bekostnad av miljön, den sociala hållbarheten och diversiteten behöver balanseras. Det behövs andra sätt att värdera och mäta, men också att skapa rum för det omätbara och ge plats åt verksamheter som innehåller risktagande och oförutsägbarhet. Den pågående likriktningen (mainstreamingen) liksom att de ekonomiska och sociala klyftorna ökar, kräver nya sätt att styra utvecklingen i en mer rättvis, diversifierande och inkluderande riktning.

Den kulturella dimensionen av samhällets utveckling handlar om företeelser, kunskap och tänkande som hjälper oss att förstå världen och oss själva. Konst och kultur ger viktiga nycklar till hållbar stadsutveckling och viktiga byggstenar för både stadens och enskilda invånarnas identitet, känsla av tillhörighet och gemenskap. Men de är också viktiga för samhällets självreflekterade förmåga, ifrågasättande och innovation. Samhällets hållbarhet handlar därför också om det allmännas förmåga att svara upp mot medborgarnas kulturella behov och rättigheter. Därmed behöver den kultursyn och det kulturbegrepp som används inom kulturområdet förhålla sig till och kanske förändras i relation till allmänhetens bredare syn.

Med utgångspunkt i konstens och kulturområdets logik och dynamik, kan kulturverksamhet och kreativt skapande berika och utveckla hela samhället. Att säkerställa rimliga överlevnads- och utvecklingsmöjligheter för konstnärer och kulturaktörer är en grundförutsättning. Många gånger ställs det konstnärliga och kulturella egenvärdet mot dels mer instrumentella argument, dels mot medborgarnas delaktighet i och tillgång till konst och kultur. Mer rimligt är att bejaka flerdimensionaliteten och använda både argument för kulturlivets interna fungerande och mer instrumentella argument för att fånga de komplexa roller som konst och kultur kan spela för samhällen och individer.

För att stadens arbetsprocesser ska vara hållbara (effektiva, långsiktiga) behöver varje insats bidra till effekter på flera nivåer. Det förutsätter i sin tur metoder för samverkan som skapar och utvecklar kunskap och bredare delaktighet i själva arbetsprocesserna. I en föränderlig värld behövs kontinuerliga justeringar av system och verksamheter. Det innebär ett arbetssätt där en inriktning slås fast, men där slutmålet inte preciseras för hårt av respekt för behovet att utveckla ny kunskap och nya lösningar efterhand.

Slutsatser i korthet

Utifrån alla de samtal som förts under arbetet med kulturstrategin och den omvärldsanalys som gjorts, kan ett antal slutsatser dras.

Utmaningar och möjligheter

Fram till 2020 finns ett antal viktiga utmaningar och möjligheter för kulturområdet i Malmö:

- Skillnaderna mellan grupper med olika levnadsvillkor behöver minska
- Malmös demografiska förutsättningar ställer krav och öppnar möjligheter
- Ett mer jämlikt kulturutövande och kulturdeltagande behöver uppnås över hela staden
- Nya värdemönster behöver balansera hållbarhetens ekonomiska aspekter
- Malmös roll som motor för regionens konstnärliga och kulturella innovation behöver vidareutvecklas och stärkas
- Konstnärers, kulturarbetares och kulturaktörers villkor behöver stärkas
- Organisation och arbetsmetoder behöver anpassas till ständig förändring och kunskapsutveckling
- Malmö behöver ett inkluderande kulturliv fritt från diskriminering
- Ökat inflytande och delaktighet för Malmös invånare behövs oavsett ålder

Allmänna perspektiv

För att möta ovan nämnda utmaningar och möjligheter fram till 2020 bör följande perspektiv prioriteras i förvaltningens arbete:

- Verksamheter och aktiviteter ska angå och ha relevans för fler
- Skapa delaktighet för ökad kunskap, förståelse och förtroende
- Förbättra och öka tillgång till och användande av verksamheter och aktiviteter
- Hållbarhet, helhetssyn och flerdimensionalitet

Utvecklingsområden

För att möta ovan nämnda utmaningar och möjligheter behöver följande generella områden utvecklas fram inom kulturområdet och i förvaltningens arbete fram till 2020:

- Diversiteten (variation och mångfald)
- De digitala möjligheterna
- Interkulturalitet och internationalisering
- Synlighet och närvaro
- Mötesplatser och dialog
- Kunskapsallianser
- Tillgång och tillgänglighet i hela staden

Bilaga - FN:s kulturella rättigheter

Kulturella rättigheter enligt FN

I FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna finns ett antal artiklar som särskilt rör de kulturella rättigheterna. De gäller för var och en oavsett kön, ålder, etnisk eller kulturell bakgrund, språk, religion, sexuell läggning, politisk uppfattning, social ställning, funktionsnedsättning eller hälsostatus.

Artikel 19: Var och en har rätt till åsiktsfrihet och yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att utan ingripande hysa åsikter samt söka, ta emot och sprida information och idéer med hjälp av alla uttrycksmedel och oberoende av gränser.

Artikel 22: Var och en har, i egenskap av samhällsmedlem, rätt till social trygghet, och är berättigad till att de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som krävs för hävdandet av hans eller hennes människovärde och utvecklingen av hans eller hennes personlighet, förverkligas genom nationella åtgärder och mellanfolkligt samarbete i enlighet med varje stats organisation och resurser.

Artikel 27: (1) Var och en har rätt att fritt delta i samhällets kulturella liv, att njuta av konst samt att få ta del av vetenskapens framsteg och dess förmåner. (2) Var och en har rätt till skydd för de ideella och materiella intressen som härrör från vetenskapliga, litterära och konstnärliga verk till vilka han eller hon är upphovsman.

FN:s Barnkonvention

Artikel 13: Yttrande- och informationsfrihet. Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territoriella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.

Artikel 30: Minoritets- och urbefolkningsbarn. I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en urbefolkning skall ett barn som tillhör en sådan minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk.

Artikel 31: Vila och fritid. (1) Konventionsstaterna erkänner barnets rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt rätt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet. (2) Konventionsstaterna skall respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och skall uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt för rekreations- och fritidsverksamhet.

Referenser³⁸

Ekström, Anders och Sörlin, Sverker, *Alltings mått. Humanistisk kunskap i framtidens samhälle*, Norstedts 2012.

Fornäs, Johan, *Kultur*, Liber, Malmö 2012.

Harding, Tobias, *Vad är kulturpolitik? Professionellt, smalt och okontroversiellt?* paper för *Kultur~Natur: Konferens för kulturstudier i Sverige*, Norrköping 2009-06-15–17, www.ep.liu.se/ecp/040/

Holden, John, *Capturing Cultural Value*, Demos, London 2004.

Johannisson, Jenny, *Förändringar i kulturpolitikens geografi*, Kulturpolitisk forskning #1, Statens kulturråd, Stockholm 2010.

Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö, *Malmöns väg mot en hållbar framtid. Hälsa, välfärd och rättvisa* (slutrapport), Malmö stad 2013.

Mångfald i Malmöns kulturliv – publikundersökning. Jämförande uppföljning 2006-2009, Malmö kulturförvaltning 2010.

Pascual i Ruiz, Jordi, *Guide to Citizen Participation in Local Cultural Policy Development for European Cities*, ECF, Interarts Foundation & ECUMEST Association 2007.

Region Skåne, *Skånes styrkor och utmaningar. Sammanfattning av OECD Territorial Reviews: Skåne 2012*, <http://www.skane.se/Upload/Webbplatser/RU/OECD/oecd-korversion-web.pdf>.

Sacco, Pier Luigi, *Kultur 3.0 Konst, kultur, delaktighet*, Nätverkstan, Göteborg 2013.

Stadens kultur och tillväxt, rapport för Fastighetsägarna, Rudolf Antoni och Charlotta Mellander 2013 i samarbete med SOM-institutet. <http://www.fastighetsagarna.se/gfr/aktuellt-opinion/rapporter/specialrapporter/stadens-kultur-och-tillvaxt>

Strannegård, Lars (red.), *Den omätbara kvaliteten*, Norstedts akademiska förlag, 2007.

Strömbäck, Jesper (red.), *Framtidsutmaningar*, 8tto, Stockholm 2013. (Regeringens Framtidskommission)

³⁸ | urval.